

Nüfusun Eğitim Özellikleri Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

The Place of Eskişehir Province in the Country in Terms of Education Characteristics of the Population

Hüseyin ŞAHBAZ

Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Ağrı
Türkiye

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun Cumhuriyet Dönemi'nde sayım yıllarına göre okuryazarlık durumunu ve en son (31 Aralık 2020) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre de eğitim durumunu ortaya koymaktır. Buna göre araştırmanın birinci amacı açısından konuya bakıldığında, Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun okuryazarlık oranının daima Türkiye ortalamasının üzerinde seyrettiği görülmüştür. En son TÜİK verilerine göre eğitim durumuna bakıldığında ise inceleme alanının (81 il içinde) ülkede; okuma yazma bilmeyenlerin oranı açısından 74., okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı açısından 81., ilkökul mezunlarının oranı açısından 43., ortaokul mezunlarının oranı açısından 79., lise mezunlarının oranı açısından 3., fakülte veya yükseköğretim mezunlarının oranı açısından 4., yüksek lisans mezunlarının oranı açısından 3. ve doktora derecesine sahip olanların oranı açısından 3. sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre eğitim seviyesi yükseldikçe, inceleme alanının üst sıralarına doğru çıktığını söylemek mümkündür. Eğitimli nüfus açısından ülkenin önde gelen illerinden birisi olması Eskişehir'in; avantajlı bir özel konuma sahip olması, gelişmiş bir sanayiye sahip olması, yaratıcı mesleklerde çalışanları kendisine çekmesi, fiziki coğrafya şartlarının uygun olması, şehirleşme oranının yüksek olması, sosyo-ekonomik açıdan gelişmişlik seviyesinin yüksek olması, net okullaşma oranlarının iyi olması, 3 tane üniversitesinin bulunması, sağlık hizmetleri açısından gelişmiş olması, sosyal, kültürel ve sanatsal açıdan zengin olması etkilidir. Ancak bir de cinsiyet açısından inceleme alanının eğitim verilerine bakıldığında ise kadınların, erkeklere nazaran geri planda kaldığı da görülmektedir. Bu da Türkiye'de egemen olan ataerkil toplumsal yapının, bir örneklem şeklinde, inceleme alanında da görüldüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nüfus özellikleri, eğitim, Eskişehir ili, okuryazarlık, Türkiye

ABSTRACT

This study has been prepared in order to reveal the literacy status of the population living in Eskişehir province according to the census years in the Republic Period and the education status according to the latest (December 31, 2020) TURKSTAT data. Accordingly, when viewed in terms of the first objective of the research, the people in Eskişehir has always had a higher literacy rate compared to the average literacy rate of Turkey. According to the latest TURKSTAT data, when the educational status of the field is considered, it is (among 81 provinces) seen that it ranks 74th in terms of the rate of illiteracy and 81st in terms of the rate of those who can read and write but do not complete a school, 43rd in terms of primary school graduates, 79th in terms of secondary school graduates, 3rd in terms of high school graduates, 4th in terms of faculty or college graduates, 3rd in terms of the proportion of graduate graduates, and 3rd in terms of the proportion of graduates with a doctorate degree. Accordingly, it is possible to say that as the education level increases, the research field moves to the top of the list in the country. Having an advantageous special position, having a developed industry, attracting people working in creative professions, the suitable physical geography conditions, the high rate of urbanization, the high socio-economic development level, having good net schooling rates, having three universities, being developed in terms of health services, and to be rich in social, cultural, and artistic aspects are the things that make Eskişehir one of the leading provinces of the country in terms of educated population. However, when looking at the education data of the research field in terms of gender, it is seen that women are in the background compared to men. This shows that the dominant patriarchal social structure in the country is seen in the field as a sample.

Keywords: Characteristics of the population, education, Eskişehir province, literacy, Turkey

Geliş Tarihi/Received: 1.05.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 11.03.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Hüseyin ŞAHBAZ

E-mail: huseyiniyeh@atunipress.com

Cite this article as: Şahbaz H. (2022).

The place of Eskişehir Province in the country in terms of education characteristics of the population.

Eastern Geographical Review, 27(47), 41-68.

Copyright©Author(s) - Available online at
eastgeography-atunipress.org

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Öğretimi de içine alan ve çok geniş bir terim olan eğitim, kişinin; zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 2014, s. 2). Toplumların eğitim kurumundan beklentileri arasında; toplumsal adalet ve eşitliği sağlama, yoksulluğu ve işsizliği azaltma, ekonomik kalkınmayı destekleme gibi hususlar vardır. Eğitimin temel işlevleri; insanların birlikte yaşamalarını sağlama, toplumsal bütünlüğü ve amaç birliğini sağlama ile uzmanlaşma gerektiren işlerin yürütülebilmesi için gerekli becerilerin öğretilmesidir (Erdoğan Coşkun, t.y., s. 33-37).

Günümüzde kalkınmada beşeri faktörlerin rolü giderek önem kazanmış ve eğitime yapılan harcamaların bir yatırım olduğu geniş ölçüde kabul görmüştür. Zira bugünün birçok gelişmiş ülkesi, sahip oldukları teknoloji ve gelişmişlik düzeylerine beşeri kaynaklara yaptıkları yatırımlar neticesinde ulaşmıştır. Bundan başka ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ifade edilirken, onların sahip olduğu nitelikli insan gücü oranları da önemli bir gösterge olarak dikkate alınmaktadır. Zira kalkınmanın sağlanabilmesi için nitelikli insan gücüne ihtiyaç vardır ve bu insan gücünün yetiştirilmesi de en başta eğitim sisteminin bir görevidir (Peran & Bilir, 2007, s. 132-141). Eğitim açısından dünyada ön plana çıkan ülkeler olabildiği gibi bir ülke içinde de ön plana çıkan iller olabilir. Türkiye'nin eğitim seviyesi yüksek illerinden birisi ise Eskişehir'dir (Evirgen vd., 2020, s. 148). Bu çalışmada da Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun, Cumhuriyet Dönemi'nde sayım yıllarına göre okuryazarlık ve güncel (31 Aralık 2020) verilere göre de eğitim durumunun ortaya konması amaçlanmıştır.

Coğrafi açıdan İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü'nde yer alan Eskişehir ilinin yüzölçümü, 13 960 km²'dir. Bu saha; kuzeyde Bolu ve Ankara, doğuda Ankara, güneydoğuda Konya, güneyde Afyonkarahisar, batıdan Kütahya ve kuzeybatıdaysa Bilecik illeri ile çevrilidir (Harita 1).

2021 yılı itibarıyla inceleme alanında idari açıdan; Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihalgazi, Mihalıççık, Odunpazarı, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar ve Tepebaşı olmak üzere 14 ilçe bulunmaktadır. Bunlardan Odunpazarı ve Tepebaşı, daha öncesinde ilin merkez ilçesi olan Eskişehir'in 2008 yılında ikiye bölünmesiyle kurulmuştur. Bu ilçelerin merkezi konumunda olan yerleşmeleri, *coğrafi açıdan pek çok şehir araştırmacısının kır-kent ayrımında temel ölçüt olarak kabul ettiği 10 000 nüfus kriteri* (Darkot, 1967, s. 3) açısından, 31 Aralık 2020 tarihli Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'nden alınan verilere göre değerlendirmek mümkündür. Buna göre inceleme alanındaki yerleşmelerden sadece Eskişehir ve Çifteler'in şehir özelliği taşıdığı, diğerlerininse kasaba niteliğinde olduğu görülmektedir. Yine aynı tarihli TÜİK verilerine göre sözü edilen alanda 443 227'si erkek ve 445 601'i de kadın olmak üzere toplam 888 828 kişi yaşamaktadır.

Coğrafi konumu nedeniyle 1892 yılında İstanbul demiryolunun geçmesi ve ardından da Cer (Tren Bakım ve Revizyon) Atölyesi'nin kurulmasıyla inceleme alanı, ticaret ve sanayi açısından hareketlenmeye başlamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde; uçak bakım, şeker, tuğla-kiremit, basma, çimento, bisküvi gibi sanayi yatırımları ile daha da gelişerek ülkenin gelişmiş illerinden birisi haline gelmiştir. Ancak bu hızlı gelişme daha çok ilin merkezi konumunda olan Eskişehir kentinde olmuştur. Buna karşın ilin kırsal kesimindeyse;

tarımda makineleşme, miras yoluyla toprakların bölünmesi, işsizlik, daha iyi yaşam isteği, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanamaması gibi nedenlerle daha çok Eskişehir kentine yapılan göçlerle nüfus sürekli azalmaktadır (Şahbaz, 2016, s. 1).

2019 yılı itibarıyla inceleme alanının; İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Kocaeli, Bursa, Muğla, Tekirdağ, Balıkesir, Aydın, Yalova ve Çanakkale hariç, ülkenin diğer bütün illerine karşı göç fazlası bulunmaktadır. İnceleme alanının illere göre göç açığı ve fazlası durumu karşılaştırıldığında, onun 102 550 kişi fazla verdiği görülmektedir. Bu da Eskişehir ilinin ülke içinde göçe katılan nüfus açısından bir çekim merkezi olduğunu göstermektedir (Şahbaz, 2020, s. 121).

Yöntem

Çalışmada kullanılan; 1927 yılına ilişkin istatistiki veriler, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü'nce hazırlanan 1927 Umumi Nüfus Tahriri'nden; 1935 ilâ 2000 yılları arasındaki okuryazarlığa ilişkin istatistiki veriler, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) 2000 Genel Nüfus Sayımı (GNS) kitaplarından; gerek 2000 yılı sonrası okuryazarlık ve gerekse 2020 yılına ilişkin Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun eğitim durumunu gösteren verilerse TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri veri tabanından temin edilmiştir. Bunlara ilaveten ildeki üniversitelerde çalışan akademisyenlere ve öğrenim gören öğrencilere ilişkin verilerse Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) "Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi" veri tabanından alınmıştır. Ayrıca yapılan literatür taramasıyla inceleme alanıyla ilgili hazırlanan; tez, rapor, makale, kitap, dergi ve diğer kaynaklar temin edilmiştir.

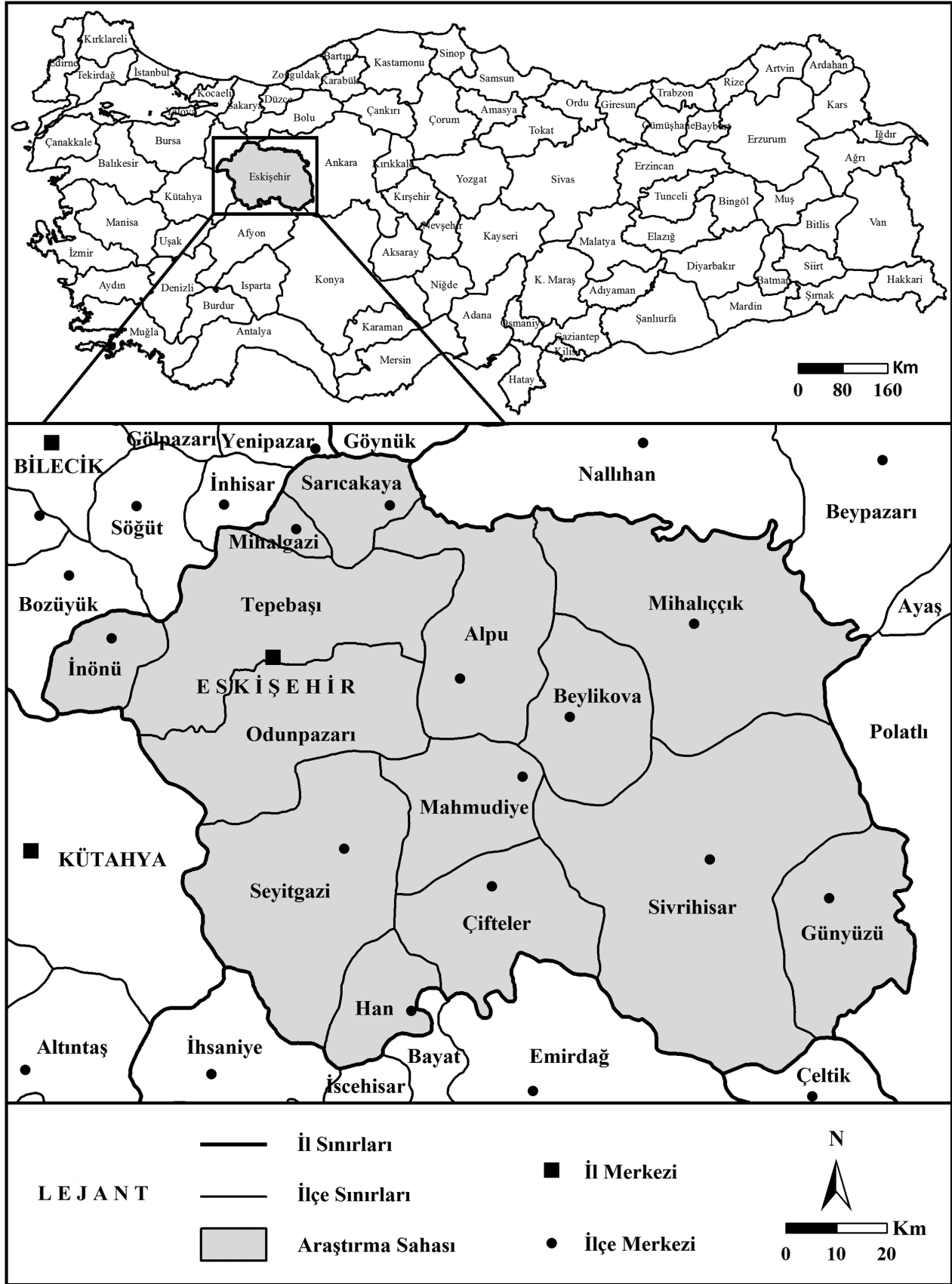
Sonrasında da elde edilen bu verilerden yola çıkılarak Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun Cumhuriyet Dönemi'nde sayım yıllarına göre okuryazarlık ve en son TÜİK verilerine göre de eğitim durumu; nicel araştırma ve sentez yönteminin yanı sıra (nedensellik, bağlantı ve dağılım gibi) beşeri coğrafya ilkeleri ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunu yaparken de sayısal verilere dayalı olarak hazırlanan tablolardan yola çıkılarak oluşturulan grafiklerden ve çizilen dağılım haritalarından istifade edilmiştir.

Bulgular

Eskişehir İlinde Yaşayan 6 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Okuma Yazma Durumu

İnceleme alanının, Cumhuriyet Dönemi'nde sayım yıllarına göre okuryazarlık durumunu ortaya koymak amacıyla; 1927 yılına ilişkin istatistiki veriler, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü'nce hazırlanan 1927 Umumi Nüfus Tahriri'nden; DİE tarafından yayımlanan 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Türkiye ve Eskişehir) kitaplardan ve TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri veri tabanından yararlanılarak Tablo 1 ve Şekil 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1'de de görüleceği üzere Cumhuriyet Dönemi'nde Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun okuryazarlık durumuna ilişkin ilk veri 1927, ikinci veri ise 1935 yılına aittir. Bundan sonra 1940, 1995 ve 2005 yılları hariç her 5 yılda bir Türkiye'de yapılan nüfus sayımlarına ilişkin nüfusun okuryazarlık verilerine ulaşmak mümkündür. Ancak bu sayım yıllarının her birinde baz alınan yaş aynı değildir. Nitekim 1927 ve 1945 yıllarında 7 ve daha yukarı yaştaki nüfusa ilişkin okuryazarlık verileri, 1950 yılındaysa 5 ve daha yukarı yaştaki nüfusa ait verileri bulunmaktadır. Diğer sayım yıllarındaysa 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuma yazma verilerine ulaşmak mümkündür.

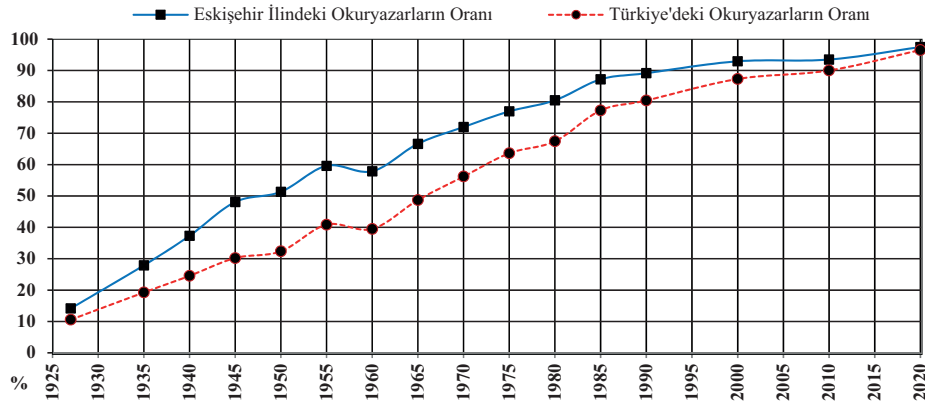

Harita 1.
Eskişehir ilinin; Konumu, Sınırları ve İdari Haritası

Tablo 1.
Yıllara Göre 6 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Okuryazarlık Durumu Açısından Eskişehir İli ile Türkiye Verilerinin Karşılaştırma Tablosu (1927-2020)

Sayım Yılı	6 Yaş ve Üzerindeki Toplam Nüfus		Okuryazar Sayısı		Okuryazar Oranı (%)		Okuryazar Olmayan Sayısı		Okuryazar Olmayan Oranı (%)		Bilinmeyen		Bilinmeyen Oranı (%)	
	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.	Esk.	Türk.
1927 ¹	-	-	-	1,111,496	14,17	10,58	-	-	75,73	89,42	-	-	-	-
1935	148,812	12,862,754	41,514	2,475,649	27,90	19,25	107,298	10,387,105	72,10	80,75	-	-	-	-
1940 ²	175,758	14,900,126	65,608	3,657,367	37,33	24,55	110,150	11,242,759	62,67	75,45	-	-	-	-
1945 ¹	201,203	15,166,911	96,740	4,583,305	48,08	30,22	104,463	10,583,606	51,92	69,78	-	-	-	-
1950 ³	239,339	17,856,865	122,871	5,779,915	51,34	32,37	115,875	11,997,046	48,41	67,18	593	79,904	0,25	0,45
1955	268,415	19,366,996	160,026	7,915,238	59,62	40,87	107,864	11,392,958	40,18	58,83	525	58,800	0,20	0,30
1960	308,981	22,542,016	178,875	8,901,006	57,89	39,49	130,082	13,625,086	42,10	60,44	24	15,924	0,01	0,07
1965	349,434	25,664,797	232,910	12,505,021	66,65	48,72	116,416	13,138,956	33,32	51,19	108	20,820	0,03	0,08
1970	385,760	29,273,361	277,703	16,455,525	71,99	56,21	108,057	12,817,836	28,01	43,79	-	-	-	-
1975	428,210	33,530,605	329,643	21,331,366	76,98	63,62	97,883	12,144,188	22,86	36,22	684	55,051	0,16	0,16
1980	474,704	37,523,623	382,213	25,311,211	80,52	67,45	92,476	12,197,323	19,48	32,51	15	15,089	-	0,04
1985	528,575	43,112,337	460,816	33,321,762	87,18	77,29	66,928	9,703,662	12,66	22,51	831	86,913	0,16	0,20
1990	577,739	49,163,110	515,138	39,555,483	89,16	80,46	62,591	9,587,981	10,84	19,5	10	19,646	-	0,04
2000	644,580	59,859,243	599,056	52,259,381	92,94	87,30	45,389	7,589,657	7,04	12,68	135	10,205	0,02	0,02
2010	708,885	66,133,461	662,811	59,525,746	93,50	90,01	20,921	3,825,644	2,95	5,78	25,153	278,2071	3,55	4,21
2020	807,409	74,910,574	786,998	72,316,069	97,47	96,54	12,143	1,914,783	1,50	2,56	8,268	679,722	1,02	0,91

Kaynak: Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü'nce hazırlanan 1927 Umumi Nüfus Tahriri'nden, DİE tarafından hazırlanan 2000 Genel Nüfus Sayımı Eskişehir ve Türkiye kitaplarından ve TÜİK'in "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. (1) 7 ve daha yukarı yaşta nüfus. (2) 1940 yılına ilişkin okuryazar verileri, 1935 ve 1945 yılı verilerinden tahmin edilmiştir. (3) 5 ve daha yukarı yaşta nüfus.

Şekil 1.

Yıllara Göre 6 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Okuryazarlık Durumu Açısından Eskişehir İli ile Türkiye Verilerinin Karşılaştırma Grafiği (1927-2020)

Okuma yazma yaşının kaç olacağı hususunda 1955 yılına kadar devam eden bu değişiklikler, dönemin şartları içinde normal olarak kabul edilebilir. Zira bugün de okula ve zorunlu eğitime başlama yaşı, ülkelere göre farklılık göstermektedir (Güneş, 2013, s. 215). Ancak dünya çapında en yaygın okula başlama yaşı, 6'dır (Sharp, 2002, s. 18). Nitekim 1955 yılından itibaren Türkiye de dünya geneline uyum sağlayarak okuma yazma istatistiklerinde 6 yaşını baz almaya başlamıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde nüfusun okuryazarlık durumuna ilişkin ilk verilerin toplandığı 1927 yılında, Harf Devrimi henüz yapılmadığı için, ülkede hâlâ Arap harfleri ile okunup yazılıyordu. Belirtilen yılda toplam nüfus içindeki 7 yaşına kadar olan nüfus çıkarıldıktan sonra kalan nüfus içinde okuma bilenlerin oranı, %14,17 idi. Buna göre inceleme alanı, belirtilen yılda okuma bilenlerin oranı açısından; İstanbul, İzmir ve Bilecik'ten sonra ülkede 4. sırada yer almaktaydı. Aynı yılda ülkedeki okuma bilenlerin oranıysa %10,58'di (Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü, 1929, s. 23).

İnceleme alanında yaşayan nüfusun okuryazarlığına ilişkin Cumhuriyet Dönemi'nin ikinci verisi, 1935 yılına aittir. Bu tarih, 1 Kasım 1928'de 1353 sayılı Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'un TBMM'de kabul edilerek 3 Kasım 1928'de Resmî Gazete'de yayımlanmasına müteakiben yürürlüğe giren (Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki..., 1928) Harf Devrimi'nden 7 yıl sonrasına rastlamaktadır.

Tablo 1'de de görüleceği üzere 1935 yılında inceleme alanında 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfus 148.812 kişidir ve bunun da %27,9'u okuma yazma bilmektedir. Bu oran, belirtilen yıldaki Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Nitekim aynı tarihte ülkedeki okuryazarların oranıysa %19,25'tir. İnceleme alanındaki okuryazar oranının yüksek olmasında muhtemelen yeni Türk harflerinin kabul edilmesiyle tüm yurttaki eğitim seferberliği kapsamında açılan millet mekteplerinin Eskişehir ilinde oldukça başarılı bir şekilde faaliyet göstermesinin (Kapluhan, 2012, s. 180) etkisi olmuştur. Nitekim okuryazar oranının bir önceki sayım yılına göre %96,9 nispetinde artması da bunu doğrulamaktadır.

1940 yılına ilişkin Türkiye nüfusunun okuryazarlık durumunu gösteren herhangi bir veri yoktur. Bunda muhtemelen II. Dünya Savaşı'nın başlaması ve bu savaşa dâhil olunup olunmayacağı yönünde ülkede süren belirsizlikler etkilidir. Ancak DiE'nin 2000 Genel Nüfus Sayımı'na ilişkin yayımladığı (Türkiye ve Eskişehir) kitaplarda bu yıla ilişkin nüfusun eğitim durumu, 1935 ve 1945 yılı verilerinden yararlanılarak tahmin edilmiştir. Buna göre belirtilen yılda inceleme alanındaki nüfusun okuryazarlık oranı önemli

ölçüde (%33,8) artarak, %37,33'e ulaşmıştır. Bu oran da yine aynı yılda %24,55 düzeyinde olduğu tahmin edilen ülke ortalamasının oldukça üzerindedir.

1935-1940 dönemi, gerek ülke ve gerekse inceleme alanındaki halkın okuryazarlığını artırma açısından Eskişehir ilinde önemli gelişmelerin yaşandığı bir süreç olmuştur. Nitekim bu gelişmeler, Mahmudiye Eğitim Kursu ve Mahmudiye Köy Öğretmen Okulu'nun açılmasıdır. Bu eğitim kurumlarının açılmasına neden olan süreç şu şekilde gerçekleşmiştir:

Cumhuriyetin kuruluşuyla ülkenin şehirlerinde yaşayan halk kitlelerinin eğitimden geçirilmesi konusunda büyük ilerlemeler kaydedilmiş ancak nüfusun büyük bir kısmının yaşadığı kırsal alandaysa aynı ölçüde başarı gösterilememiştir. Bunda köy sayısının çok fazla ve mevcut sistemle de bu köylere öğretmen yetiştirmenin çok zor olması etkilidir. Dahası şehirlerdeki okullardan mezun olan öğretmenler; her şeyden mahrum bu köylere gitmeyi istemiyor, gidenlerse buralara uyum sağlayamıyordu. Bu sorunu çözmek için devlet, köylere öğretmen yetiştiren okul açma girişiminde bulunmuştur (Burgaç, 2004, s. 195-196). Bunun ilk aşaması olarak 1936 yılında Eskişehir ilinin Çifteler bucağına bağlı Mahmudiye köyünde, bir eğitim yetiştirme kursu açılmıştır. Askerlik görevleri sırasında okuma yazmayı öğrenmiş köy gençleri, burada aldıkları 8 aylık eğitimin ardından köy ilkokullarında öğretmen unvanıyla görevlendirilmeye başlanmıştır (Gürsel vd., 2009, s. 121). Bunun ikinci aşaması, Türkiye'deki 4 öğretmen okulundan birisinin (Mahmudiye Köy Öğretmen Okulu'nun), inceleme alanında 1937 yılında kurulması olmuştur (Kıvılcım Çorakbaş ve Sümertaş, 2012). Bu girişimin başarılı sonuçlarının görülmesi üzerine TBMM'de 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu çıkarılmış ve bu kapsamda Eskişehir-Çifteler Köy Enstitüsü kurulmuştur (Burgaç, 2004, s. 195-196).

Sözü edilen kanuna göre bu enstitülere tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş sıhhatli ve istidatlı köylü çocuklar seçilerek 5 yıllık bir eğitimden geçirilmiştir. Bu eğitimin sonunda öğretmen olarak tayin edilenler, Maarif Vekilliğinin göstereceği yerlerde 20 sene çalışmaya mecbur tutulmuşlardır. Bu öğretmenlerden; tayin edildikleri köylerde sadece eğitim ve öğretim işleriyle değil, aynı zamanda bizzat meydana getirecekleri örnek tarla, bağ ve bahçe, atölye gibi tesislerle de ziraat işlerinin fennî bir şekilde yapılması hususunda köylülere rehberlik etmeleri istenmiştir (Köy Enstitüleri Kanunu, 1940, s. 13682).

Kanunun çıktığı 1940 yılındaki Türkiye nüfusu 17 820 950'ydü ve bunun da 13 474 701'i de nahiye ve köylerde yaşamaktaydı. Aynı

tarihte Eskişehir ilinin nüfusu ise 206 794'tü ve bunun da 135 900'ü nahiye ve köylerde ikamet ediyordu (Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü, 1944, s. 17-746). Buna göre belirtilen yılda ülke nüfusunun %75,61'inin, ildeki nüfusun ise %65,72'sinin kırsalda yaşadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu eğitim kurumundan mezun olanların, gerek ülke ve gerekse inceleme alanının kırsal kesiminde yaşayan vatandaşların okuryazarlık oranının artırılmasında çok önemli roller oynadığını söylemek mümkündür.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesine müteakiben, 1945 yılında, yapılan nüfus sayımında 7 ve daha yukarı yaştaki nüfusun okuryazarlık verileri tutulmuştur. Buna göre belirtilen yılda okuma yazma yaşı ve üzerindeki nüfusun 201 203 kişi ve bunun da %48,08'inin okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ildeki nüfusun okuryazarlık oranının, bir önceki sayım dönemine göre önemli ölçüde (yani %28,8 nispetinde) arttığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Aynı tarihteyse ülkedeki nüfusun okuryazarlık oranı, %30,22 düzeyinde kalmıştır.

1950 yılındaki sayımdaysa 5 ve daha yukarı yaştaki nüfusa ilişkin okuryazarlık verileri mevcuttur. Buna göre belirtilen yılda ildeki okuryazarların oranı, okuma yazma bilmeyenlerinkini ilk defa geçmiştir. Nitekim 239 339 kişi olan ildeki 5 ve daha yukarı yaştaki nüfusun okuryazarlık oranı, %51,34'tür. Oysaki aynı tarihte ülkedeki okuma yazma bilenlerin oranına bakıldığında, onun hâlâ %32,37 düzeylerinde olduğu görülmektedir. Ancak gerek ilin (%6,8) ve gerekse ülkenin (%7,1) okuryazarlık durumundaki 1945–1950 yılları arasındaki artış, önceki dönemlere göre oldukça az olmuştur. Bu da muhtemelen okuryazar yaşının, "5 yaş ve daha yukarısı" olacak şekilde aşağı çekilmesinden kaynaklanmaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere 1955 yılından itibaren ülkedeki okuryazar olanların tespitinde, 6 yaş baz alınmaya başlanmıştır. Buna göre sözü edilen yılda Eskişehir ilindeki nüfusun okuryazarlık oranının, tekrar hızlı bir şekilde artmaya devam ettiği görülmektedir. Nitekim belirtilen yılda 268 415 kişi olan ildeki 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuryazarlık oranı, bir önceki sayım yılına nazaran (%16,1 nispetinde) artarak, %59,62'ye ulaşmıştır. Aynı yılda ülkenin okuryazarlık oranıysa, %40,87 düzeyinde kalmıştır.

1960 yılında ildeki okuma yazma oranının ilk defa bir önceki sayım dönemine göre azaldığı görülmektedir. Nitekim belirtilen yılda 308 981 kişi olan ildeki 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuryazarlık oranı, %57,89 düzeyine gerilemiştir. Muhtemelen bunun iki nedeni vardır. Bunlardan ilki, Türkiye'de uygulanan nüfus artışını teşvik edici politikalarıdır. Zira yaşanan savaşlar nedeniyle azalan nüfusun; ekonomik, sosyal ve savunma açısından olumsuzluk yarattığı düşüncesiyle ülkede cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren nüfusu arttırmaya yönelik önlemler alınmıştır. 1960'lı yıllara kadar uygulanan bu politika; sosyal, ekonomik ve hukuki tedbirlerle de desteklenmiştir. Ancak 1950'li yılların sonuna doğru artan nüfusun ekonomik ve sosyal problemlere neden olacağına ilişkin duyulan endişeler nedeniyle 1963 yılında planlı döneme geçilerek nüfus artış hızının düşürülmesine yönelik tedbirler uygulanmaya başlanmıştır (Oktay, 2014, s. 31). Fakat belirtilen süreçte özellikle kırsal kesimde hızla artan nüfusun; istihdam ve sağlıkta olduğu gibi, eğitim ihtiyacı da muhtemelen yeterince karşılanamamış ve bu da okuma yazma oranında bir gerilemeye sebep olmuştur.

İkinci nedense, muhtemelen inceleme alanının il dışından göç alması ve göçle gelen nüfusun da ildeki okuryazarlık ortalamasını düşürmesidir. Gerçekten de 1955 yılında 268 415 kişi olan ildeki 6 yaş ve üzerindeki nüfus, 5 yılda %15,1 artarak, 308 981'e

ulaşmıştır. 1950'li yıllarda Türkiye'nin sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir değişim yaşadığı ve bu değişimin de (bilhassa tarımda makineleşme nedeniyle) ülkenin kırsal kesiminden şehirlere doğru yoğun bir göçe sebep olduğu da bilinmektedir (Güreşçi, 2011, s. 129). Buradan hareketle Eskişehir'in il dışından aldığı göçlerin de daha çok, eğitim seviyesinin görece düşük olduğu, kırsal kesimden kaynaklandığı çıkarımında bulunmak mümkündür.

1960 yılında ülkedeki okuma yazma bilenlerin oranına bakıldığında, onda da bir gerileme olduğu (% 39,49) görülmektedir. Bunun da ülkedeki doğal nüfus artışından kaynaklandığını söylemek mümkündür. Nitekim sadece 1955–1960 yılları arasında ülke nüfusu, %25,6 oranında artmıştır. Ayrıca uzun dönemde doğurganlık düzeyinde gerçekleşen değişim, çocuk-kadın oranına (yani 15–49 yaşları arasında bulunan her 1000 kadına düşen "0–4" yaş grubundaki çocuk sayısına) göre incelendiğinde, Türkiye'de doğurgan çağıdaki kadın başına düşen ortalama çocuk sayısının 1945–1960 yılları arasında sürekli arttığı, 1960'tan sonraysa sürekli azaldığı görülmektedir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2003, s. 37).

1965 yılında inceleme alanındaki nüfusun okuma yazma oranı, tekrar hızlı bir şekilde artmaya devam etmiştir. Nitekim belirtilen yılda 349 434 kişi olan ildeki 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuryazarlık oranı, bir önceki sayıma göre %15,1 nispetinde artarak, %66,65 düzeyine çıkmıştır. Buna göre belirtilen yılda ilde her 3 kişiden 2'sinin okuryazar olduğunu söylemek mümkündür. Aynı sayım yılında Türkiye'nin okuryazarlık oranı ise hâlâ %50 bandını aşmamıştır. Zira ülkenin bu tarihteki okuryazar %'si 48,72'dir ve Eskişehir ili bu orana 20 yıl önce (yani 1945 senesinde) ulaşmıştır.

1970 yılında yapılan nüfus sayımında 385 760 kişi olan ildeki 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuryazarlık oranının, bir önceki sayıma göre %8 nispetinde artarak, %71,99 olduğu saptanmıştır. Aynı sayımda Türkiye'deki okuma yazma bilenlerin oranıysa, %50 bandını aşarak, %56,21 düzeyine çıkmıştır. Bu oranysa Eskişehir ili, yaklaşık olarak 1959 senesinde ulaşmıştır.

1975 Genel Nüfus Sayımı'nda inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfus, 428 210 kişi olmuştur. Bunun da okuryazarlık oranı, bir önceki sayım yılına göre %6,9 nispetinde artarak, %76,98 düzeyine çıkmıştır. Söz konusu yılda ülkede okuma yazma bilenlerin oranına bakıldığında, onun %63,62 seviyesine ulaştığı görülmektedir.

1980 yılında ilde 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfus 474.704'e ve bunun da okuryazarlık oranı % 80,52'ye ulaşmıştır. Buna göre belirtilen yılda Eskişehir ilindeki her 5 kişiden 4'ünün okuma yazma bildiğini söylemek mümkündür. Aynı sayım yılında ülkedeki okuma yazma bilenlerin oranına bakıldığında, her 3 kişiden ancak 2'sinin (yani % 67,45'inin) okuryazar olduğu görülmektedir.

1985 yılında yapılan genel nüfus sayımında inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerinde olanların toplamının, 528 575 kişi olduğu tespit edilmiştir. Bu nüfus içinde okuma yazma bilenlerin oranıysa bir önceki sayım yılına göre %8,3 nispetinde artarak %87,18'e ulaşmıştır. Aynı tarihte Türkiye'nin okuryazarlık oranıysa, %77,29 düzeyine çıkmıştır.

1990 yılına gelindiğindeyse Eskişehir ilindeki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfus 577 739'a, bu nüfus içindeki okuryazarlık oranıysa %89,16'a ulaşmıştır. Buna göre 1985–1990 yılları arasında ildeki okuma yazma bilenlerin oranının çok az (%1,98) arttığı anlaşılmaktadır. Muhtemelen bunda inceleme alanının okuryazar

Tablo 2.
Eskişehir İlindeki 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Bitirdiği Eğitim Düzeyine Göre Dağılışı (2020)

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
Lise ve Dengi Meslek Okulu	122,357	58,32	87,455	41,68	209,812	29,39
İlköğretim, Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	85,915	52,81	76,776	47,19	162,691	22,79
İlkokul	49,622	34,53	94,092	65,47	143,714	20,13
Fakülte veya Yüksekokul	76,810	53,02	68,052	46,98	144,862	20,29
Yüksek Lisans	8,341	52,65	7,501	47,35	15,842	2,22
Doktora	2,479	54,92	2,035	45,08	4,514	0,63
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	2,731	20,78	10,413	79,22	13,144	1,84
Okuma Yazma Bilmeyen	1,470	12,11	10,673	87,89	12,143	1,70
Bilinmeyen	3,395	47,39	3,769	52,61	7,164	1,01
Toplam	353,120	49,46	360,766	50,54	713,886	100,00

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

oranı daha düşük olan il dışından aldığı göçlerin etkisi vardır. Nitekim 1980–1990 yılları arasında inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerindeki nüfusun %21,7 oranında (103 035 kişi) artması da bunu doğrulamaktadır. Aynı yılda ülkedeki okuma yazma bilenlerin oranıysa, %80,46 düzeyindedir.

2000 Genel Nüfus Sayımı'nda inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfusun 644 580 ve bunun da okuryazarlık oranının %92,94 olduğu tespit edilmiştir. Aynı yılda Türkiye'nin okuryazarlık oranıysa %87,3 düzeyine ulaşmıştır. İlgili tabloya bakıldığında Eskişehir ilinin bu orana 15 yıl önce (yani 1985 senesinde) ulaştığı görülmektedir.

2010 yılında Eskişehir ilindeki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfus 708 885'e, okuryazarlık oranıysa %93,5'e ulaşmıştır. Belirtin sayım döneminde ülkedeki okuma yazma bilenlerin oranına bakıldığında, %90,01 olduğu görülmektedir. Bu yılda dikkati çeken hususlardan biri ise ildeki okuryazarlık durumu bilinmeyenlerin oranının oldukça yüksek (%3,55) çıkmasıdır. Bu oran, ülkede daha da (%4,21) yüksektir. Bunda 18 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5429 sayılı kanun ile TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'nın "Türkiye İstatistik Kurumu" adını alarak bundan sonraki nüfus sayımlarının ADNKS'ye göre belirlenmeye başlamasının (TÜİK, t.y.), ancak muhtemelen bunun da yeterince tamamlanamamasının etkisi olmuştur.

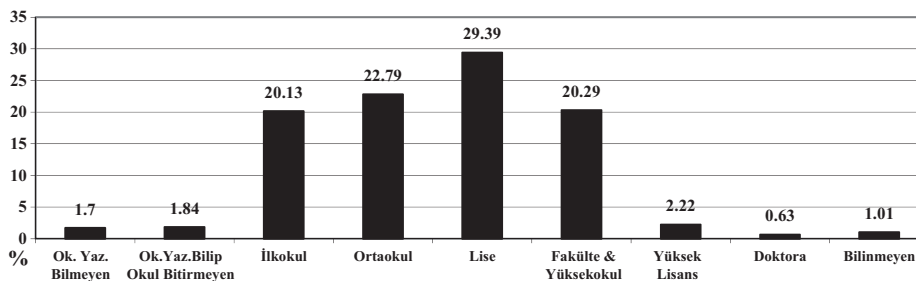
Son olarak 31 Aralık 2020 tarihli TÜİK verilerine göre inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfusun, 807,409'a, okuryazarlık oranınsa %97,47'ye ulaştığı görülmektedir. Buna göre okuma yazma bilenlerin durumu açısından bir sıralama yapıldığında Eskişehir ili, ülkede 13. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte ülkenin okuryazarlık durumuna bakıldığında inceleme

alanı ile arasındaki makasın hemen hemen kapandığını söylemek mümkündür. Nitekim belirtilen tarihte Türkiye'de okuma yazma bilenlerin oranıysa %96,54 düzeyine çıkmıştır. Her ne kadar bu durum sevindirici gibi görünse de Dünya Bankası'nın konuyla ilgili veri tabanında yetişkin okuryazarlığı açısından ülkelerin bir sıralaması yaptırıldığında, Türkiye'nin 59. olduğu (The World Bank, 2021) da görülmektedir. Bu nedenle gerek Eskişehir ili ve gerekse ülkede okuryazarlık oranını artırmaya ilgili çalışmalara devam edilmesi, yerinde bir tutum olacaktır.

31 Aralık 2020 Tarihi İtibarıyla Eskişehir İlinde Yaşayan 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Eğitim Durumu

Ülke nüfusu içerisinde okuma yazma bilenlerin oranı kadar okuryazar olanların da ilkokul, ortaokul, lise, yüksekokul veya fakülte mezunu olmalarının önemli bir yeri vardır (Öztürk, 2002, s. 256). İnceleme alanındaki nüfusun eğitim seviyesini ortaya koyabilmek için, TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri veri tabanından istifade edilmiştir. Yapılan hesaplamalarda 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla inceleme alanındaki 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus olan 713 886 sayısı baz alınarak Tablo 2 ve Şekil 2 hazırlanmıştır.

İlgili tablo ve şekilde de görüleceği üzere Eskişehir ilinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde %29,39 oranıyla en fazla lise düzeyinde öğrenim görenler bulunmaktadır. Onu %22,79 oranıyla ilköğretim/ortaokul, %20,29 oranıyla yüksekokul veya fakülte, %20,13 oranıyla ilkokul, %2,22 oranıyla yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dâhil) ve %0,63 oranıyla da doktora mezunu olanlar takip etmektedir. Aşağıda bu eğitim basamakları, en düşük dereceli olandan başlamak suretiyle, ele alınmıştır.

Şekil 2.
Eskişehir İlindeki 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Bitirdiği Eğitim Düzeyine Göre Oransal Dağılışı (2020)

Okuma Yazma Bilmeyenler Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla okuryazar olmayan nüfus açısından Eskişehir ilinin ülkedeki yerini ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK'in "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen okuryazar olmayanların sayısı hesaplanmış ve sonrasında da bunlar, oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru sıralanmıştır (Tablo 3).

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı, %1,5'tir. Buna göre inceleme alanı, okuryazar olmayanların oranı açısından ülkede 74. sırada yer almaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı açısından inceleme alanının gerek ülke ve gerekse çevresine göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 2) da görüleceği üzere Eskişehir ili, komşusu olan illerden Ankara (%1,82) ve Bolu (%2,93), Kütahya (%1,94), Bilecik (%1,76), Konya (%2,18)'ya yakın değerler göstermektedir. Buna karşın aynı eğitim basamağından mezun olanların oranı açısından Afyonkarahisar (%2,52) ile arasında farklılık olduğu da görülmektedir.

Sahadaki okuryazar olmayan bu nüfusun daha çok kimlerden oluştuğunu ortaya koyabilmek amacıyla da yine aynı veri tabanından yararlanılarak bir tablo daha (Tablo 4) hazırlanmıştır.

2020 yılı itibarıyla 15 yaş ve üzerindeki nüfus içinde okuryazar olmayanların yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımını gösteren ilgili tablodan da anlaşılacağı üzere ildeki okuma yazma bilmeyenlerin %87,89'unu kadınlar oluşturmaktadır. Bunda ülkenin ataerkil toplumsal yapısının büyük bir etkisi vardır. Nitekim *kadınları sınırlayan ataerkil toplumsal yapı, onları çoğunlukla sınırlı bir sosyal çevre içine hapsedmektedir. Okuryazarlığa yoğun gereksinim duyulan şehirlerde yaşasalar bile, kadınların kentsel toplumsal yaşama sınırlı katılımı ve çoğunlukla aile fertleri ve yakın çevrelerinden gelen destek, onların okuma yazmaya olan ihtiyacını azaltmaktadır* (Gökçe & Yıldız, 2018, s. 2159-2160).

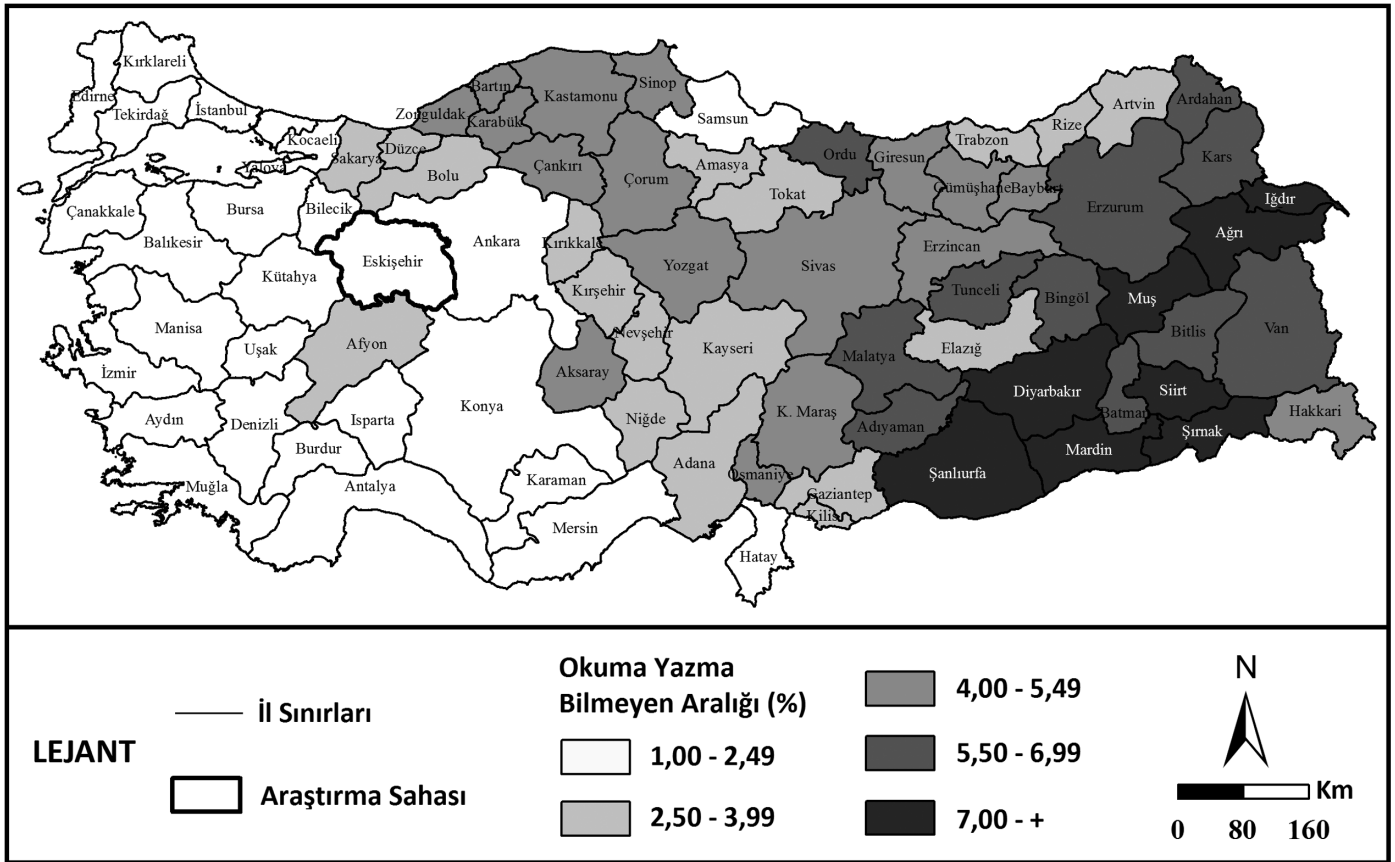
Bundan başka konuyla ilgili dikkati çeken bir diğer husus da her iki cinsiyet grubunda da yaş büyüdükçe, okuryazar olmayanların sayısında görülen artıştır. *Bu duruma geçmişte örgün temel eğitimin, çağ nüfusunun önemli bir kısmını kapsayamaması sebep olmuştur. Daha sonraki süreçte okullaşmanın artması, genç*

Tablo 3.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuma Yazma Bilmeyenlerin Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Mardin	8,91	28	Çorum	4,63	55	Samsun	2,41
2	Şanlıurfa	8,91	29	Bayburt	4,44	56	Isparta	2,40
3	Siirt	8,20	30	Karabük	4,42	57	Burdur	2,35
4	Ağrı	8,15	31	Yozgat	4,19	58	Edirne	2,35
5	Muş	7,64	32	Aksaray	4,15	59	Bursa	2,29
6	Iğdır	7,37	33	Gümüşhane	4,13	60	Konya	2,18
7	Şırnak	7,25	34	Çankırı	4,11	61	Hatay	2,17
8	Diyarbakır	7,19	35	Sinop	4,02	62	Manisa	2,15
9	Van	6,74	36	Bartın	4,00	63	Karaman	2,13
10	Adıyaman	6,51	37	Elazığ	3,99	64	Mersin	2,13
11	Kars	6,38	38	Trabzon	3,98	65	İstanbul	1,96
12	Bingöl	6,36	39	Gaziantep	3,71	66	Kocaeli	1,96
13	Tunceli	6,15	40	Adana	3,59	67	Balıkesir	1,95
14	Ardahan	6,13	41	Niğde	3,38	68	Uşak	1,95
15	Bitlis	6,11	42	Rize	3,36	69	Kütahya	1,94
16	Batman	5,93	43	Kilis	3,33	70	Yalova	1,85
17	Ordu	5,87	44	Kırşehir	3,25	71	Aydın	1,83
18	Erzurum	5,67	45	Kırkkale	3,23	72	Ankara	1,82
19	Malatya	5,67	46	Artvin	3,21	73	Bilecik	1,76
20	Kastamonu	5,23	47	Amasya	2,94	74	Eskişehir	1,70
21	Zonguldak	5,18	48	Bolu	2,93	75	Kırklareli	1,69
22	Sivas	5,16	49	Düzce	2,86	76	Muğla	1,44
23	K. Maraş	5,15	50	Tokat	2,81	77	Tekirdağ	1,41
24	Giresun	4,79	51	Nevşehir	2,79	78	İzmir	1,37
25	Osmaniye	4,79	52	Kayseri	2,53	79	Denizli	1,36
26	Hakkâri	4,67	53	Afyon.	2,52	80	Çanakkale	1,24
27	Erzincan	4,66	54	Sakarya	2,52	81	Antalya	1,07

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Harita 2.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuma Yazma Bilmeyenlerin Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

nüfusta okuryazarların oranını artırmış fakat yetişkin okuma-yazma uygulamaları, önceden örgün eğitimden yararlanamayanların önemli bir kısmına ulaşamamış ve bu nedenle ileri yaşlardaki okuryazar olmayanların oranının yüksek kalmıştır (Yıldız, 2006, s. 168). Nitekim inceleme alanındaki okuryazar olmayanların %72,41'ini, 65 ve üstü yaşta kişiler oluşturmaktadır. Onu %7,37 ile 60-64, %5,44 ile 55-59 ve %3,02 ile de 50-54 yaş grubundakiler takip etmektedir.

Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyenler Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

Okuryazar olmayanlara nazaran bir nebze daha iyi durumda olduğu söylenebilecek bu grupta yer alanlar açısından inceleme alanının durumunu ortaya koyabilmek amacıyla 31 Aralık 2020 tarihine ilişkin TÜİK'in "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve

Tablo 4.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuryazar Olmayanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
18-21	3	4	7	0,06
22-24	5	18	23	0,19
25-29	35	142	177	1,46
30-34	68	230	298	2,45
35-39	82	210	292	2,40
40-44	83	230	313	2,58
45-49	64	254	318	2,62
50-54	77	290	367	3,02
55-59	92	568	660	5,44
60-64	107	788	895	7,37
65+	854	7,939	8,793	72,41
Toplam	1,470	10,673	12,143	100,00
%'si	12,11	87,89	100,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır

Tablo 5.
15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyenlerin Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Ağrı	10,48	28	Mersin	4,93	55	Balıkesir	3,72
2	Van	10,09	29	Kütahya	4,86	56	Malatya	3,65
3	Şanlıurfa	9,74	30	Trabzon	4,77	57	Burdur	3,52
4	Diyarbakır	9,13	31	Rize	4,54	58	Karabük	3,48
5	Muş	8,41	32	Gaziantep	4,48	59	Niğde	3,45
6	Giresun	7,69	33	Uşak	4,46	60	Konya	3,41
7	Tokat	7,52	34	Sivas	4,32	61	Edirne	3,39
8	Bitlis	7,36	35	Manisa	4,28	62	Antalya	3,36
9	Siirt	7,35	36	K. Maraş	4,25	63	İzmir	3,21
10	Iğdır	7,22	37	Adana	4,25	64	Kayseri	3,17
11	Mardin	7,07	38	Aydın	4,25	65	Nevşehir	3,16
12	Ordu	6,98	39	Ardahan	4,17	66	Bolu	3,15
13	Elazığ	6,88	40	Amasya	4,13	67	Kırıkkale	3,14
14	Şırnak	6,75	41	Çankırı	4,10	68	Osmaniye	3,00
15	Samsun	6,21	42	Adıyaman	4,03	69	Karaman	2,92
16	Batman	6,18	43	Artvin	3,92	70	Isparta	2,86
17	Bartın	6,11	44	Kırşehir	3,92	71	Tekirdağ	2,68
18	Gümüşhane	6,07	45	Afyon.	3,91	72	Yalova	2,56
19	Hatay	6,07	46	Tunceli	3,89	73	Sakarya	2,54
20	Çorum	5,99	47	Erzincan	3,88	74	İstanbul	2,53
21	Kastamonu	5,96	48	Bayburt	3,86	75	Kocaeli	2,50
22	Sinop	5,62	49	Denizli	3,83	76	Bursa	2,42
23	Bingöl	5,26	50	Kilis	3,78	77	Muğla	2,33
24	Erzurum	5,12	51	Düzce	3,77	78	Kırklareli	2,22
25	Yozgat	5,10	52	Aksaray	3,76	79	Ankara	1,88
26	Kars	5,04	53	Çanakkale	3,76	80	Bilecik	1,84
27	Hakkâri	5,02	54	Zonguldak	3,73	81	Eskişehir	1,84

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin sayısı hesaplandıktan sonra bunlar, oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru sıralanmıştır (Tablo 5).

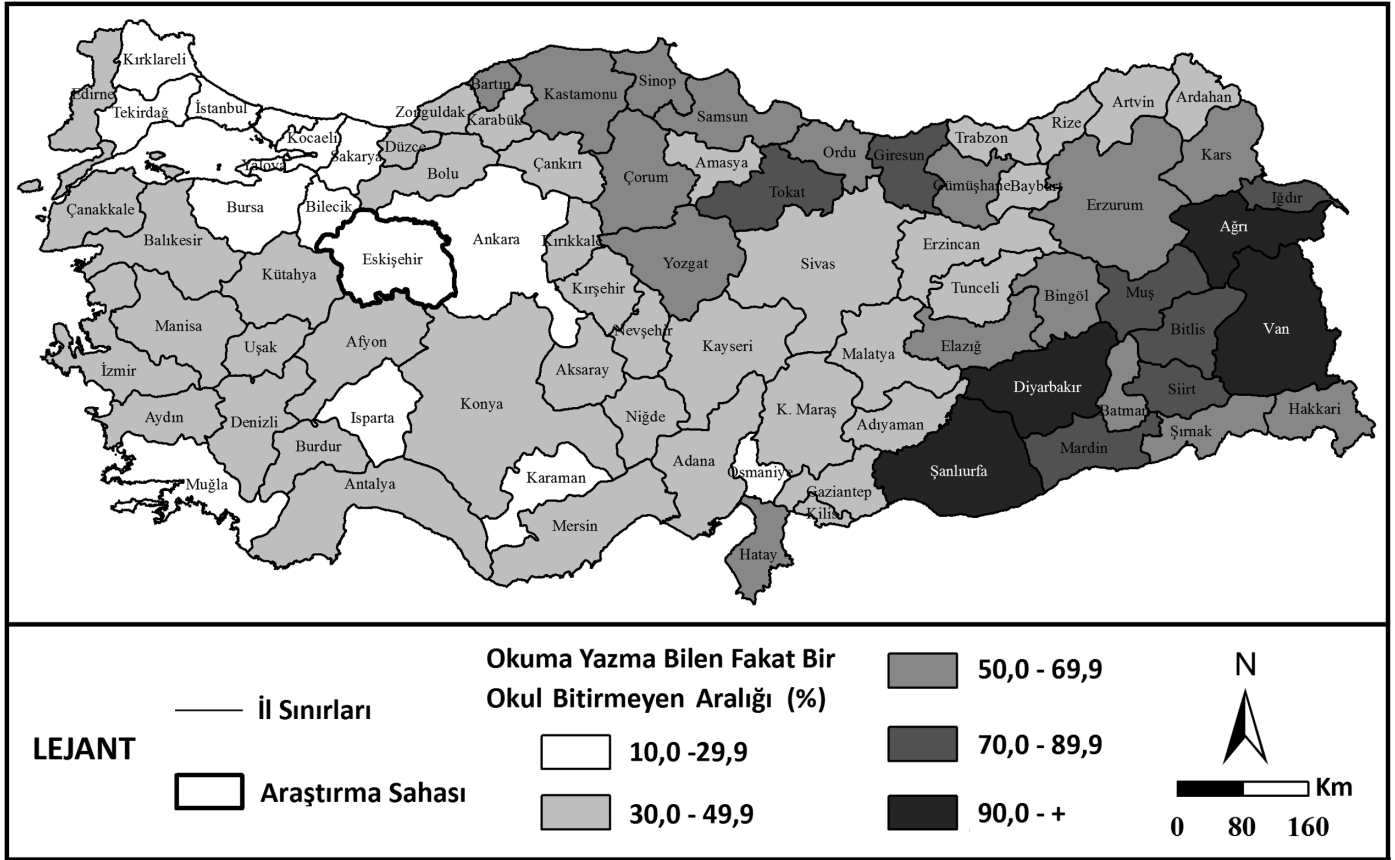
İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranının %1,84 olduğu ve bununla ülkede 81 il içinde en son sırada yer aldığı görülmektedir. Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı açısından inceleme alanının durumunu ortaya koymak amacıyla çizilen haritada (Harita 3) da görüleceği üzere Eskişehir ilinin komşusu olan illerden Ankara (%1,88) ve Bilecik (%1,84)'le aynı grupta yer aldığı görülmektedir.

İnceleme alanında okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin cinsiyet ve yaş açısından durumunu ortaya koyabilmek amacıyla da yine aynı veri tabanından yararlanılarak Tablo 6 oluşturulmuştur. Sözü edilen tabloda da görüleceği üzere 2020 yılı itibarıyla ildeki 15 ve üstü yaşta bulunan nüfus içinde okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin %79,07'sini kadınlar oluşturmaktadır. Bundan başka okuyazar olduğu halde herhangi bir okul bitirmeyenlerin %61,12'si da 65 ve üstü yaşta kilerdir.

Bu konuyla ilgili dikkati çeken bir diğer husus da 22–24, 25–29, 30–34 ve 35–39 yaş grubundakilerin sayısındaki (toplam 2.070 kişi) fazlalıktır. Oysaki Eskişehir ili şartları düşünülduğünde, bu 4 yaş grubundakilerin en azından bir ilkokul mezunu olması gerekirdi. Muhtemelen bu durum; mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma gibi statülerle Türkiye'ye gelen; Suriyeli, Iraklı, Afgan ve İranlılardan kaynaklanmaktadır. Nitekim daha önce de değinildiği üzere Göç İdaresi Başkanlığına göre 23 Aralık 2021 tarihi itibarıyla Eskişehir ilinde; ikamet izni ile bulunan yabancı sayısı 8.219, geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli sayısı ise 5.955'tir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2021).

İlkokul Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

Anaokulundan sonra ve ortaokuldan önce eğitim veren okullara, ilkokul denmektedir. 20 Nisan 1924 tarihinde kabul edilen 491 numaralı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun 87. maddesinde "Kadın, erkek bütün Türkler, ilköğretimden geçmek zorundadır." (TC Anayasa Mahkemesi) hükmü yer almaktadır. 22 Nisan 1924 tarihinde başlayan ve 1 Mayıs 1924 tarihinde sona eren II. Heyeti İlmîye toplantısında alınan kararla ilkokulun süresi 5 yıl olarak belirlenmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). Alınan bu karar, zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarıldığı 1997 yılına kadar yürürlükte

Harita 3.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyenlerin Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

kalmıştır. Buradan 5 yıllık zorunlu ilkököl eğitimi uygulamasının 73 yıl boyunca herhangi bir değişiklik yapılmadan ülkede uygulandığı sonucunu çıkarmak mümkündür. 30 Mart 2012 tarihinde, TBMM'de kabul edilen 6287 Sayılı Kanun kapsamında

daha öncesinde zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılırken 5 yıl olan ilkököl eğitiminin süresi ise 4 yıla düşürülmüştür. Bu kanunun uygulanmasına, 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren başlanmıştır (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 2012).

Tablo 6.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyenlerin Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
14-17	138	184	322	2,43
18-21	100	127	227	1,72
22-24	110	189	299	2,26
25-29	293	589	882	6,66
30-34	184	353	537	4,06
35-39	117	235	352	2,66
40-44	55	224	279	2,11
45-49	47	276	323	2,44
50-54	58	305	363	2,74
55-59	107	584	691	5,22
60-64	129	742	871	6,58
65+	1,432	6,656	8,088	61,12
Toplam	2,770	10,464	13,234	100,00
%'si	20,93	79,07	100,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Tablo 7.
15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde İlkokul Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Sinop	28,45	28	Aksaray	22,62	55	K. Maraş	18,69
2	Kastamonu	28,36	29	Samsun	22,62	56	Kırıkkale	18,42
3	Manisa	28,09	30	Isparta	22,59	57	Erzincan	18,39
4	Çanakkale	28,00	31	Ardahan	22,38	58	Gaziantep	18,17
5	Burdur	27,57	32	Ordu	22,23	59	Adana	17,11
6	Edirne	27,22	33	Sakarya	21,85	60	Malatya	17,01
7	Balıkesir	26,85	34	Kırşehir	21,70	61	Ağrı	16,85
8	Kütahya	26,51	35	Giresun	21,62	62	Osmaniye	16,84
9	Afyon.	26,36	36	Artvin	21,40	63	İstanbul	16,45
10	Çankırı	25,84	37	Karabük	21,34	64	Kocaeli	16,32
11	Çorum	25,52	38	Hatay	21,25	65	Tunceli	16,12
12	Kırklareli	25,22	39	Düzce	20,90	66	Adıyaman	15,62
13	Yozgat	25,21	40	Mersin	20,80	67	Elazığ	15,02
14	Amasya	25,18	41	İzmir	20,20	68	Ankara	14,39
15	Konya	25,05	42	Tekirdağ	20,17	69	İğdir	14,01
16	Aydın	24,88	43	Eskişehir	20,13	70	Van	13,66
17	Bilecik	24,41	44	Gümüşhane	20,11	71	Şanlıurfa	13,29
18	Zonguldak	24,22	45	Sivas	19,99	72	Muş	13,19
19	Nevşehir	23,88	46	Kayseri	19,78	73	Kilis	13,06
20	Tokat	23,84	47	Bursa	19,71	74	Mardin	13,02
21	Karaman	23,82	48	Rize	19,54	75	Bitlis	11,94
22	Bartın	23,80	49	Antalya	19,21	76	Bingöl	11,57
23	Uşak	23,75	50	Kars	19,03	77	Diyarbakır	10,78
24	Bolu	23,73	51	Yalova	18,94	78	Siirt	10,26
25	Denizli	23,55	52	Bayburt	18,83	79	Batman	9,11
26	Niğde	23,38	53	Erzurum	18,77	80	Şırnak	7,69
27	Muğla	23,33	54	Trabzon	18,71	81	Hakkâri	18,69

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

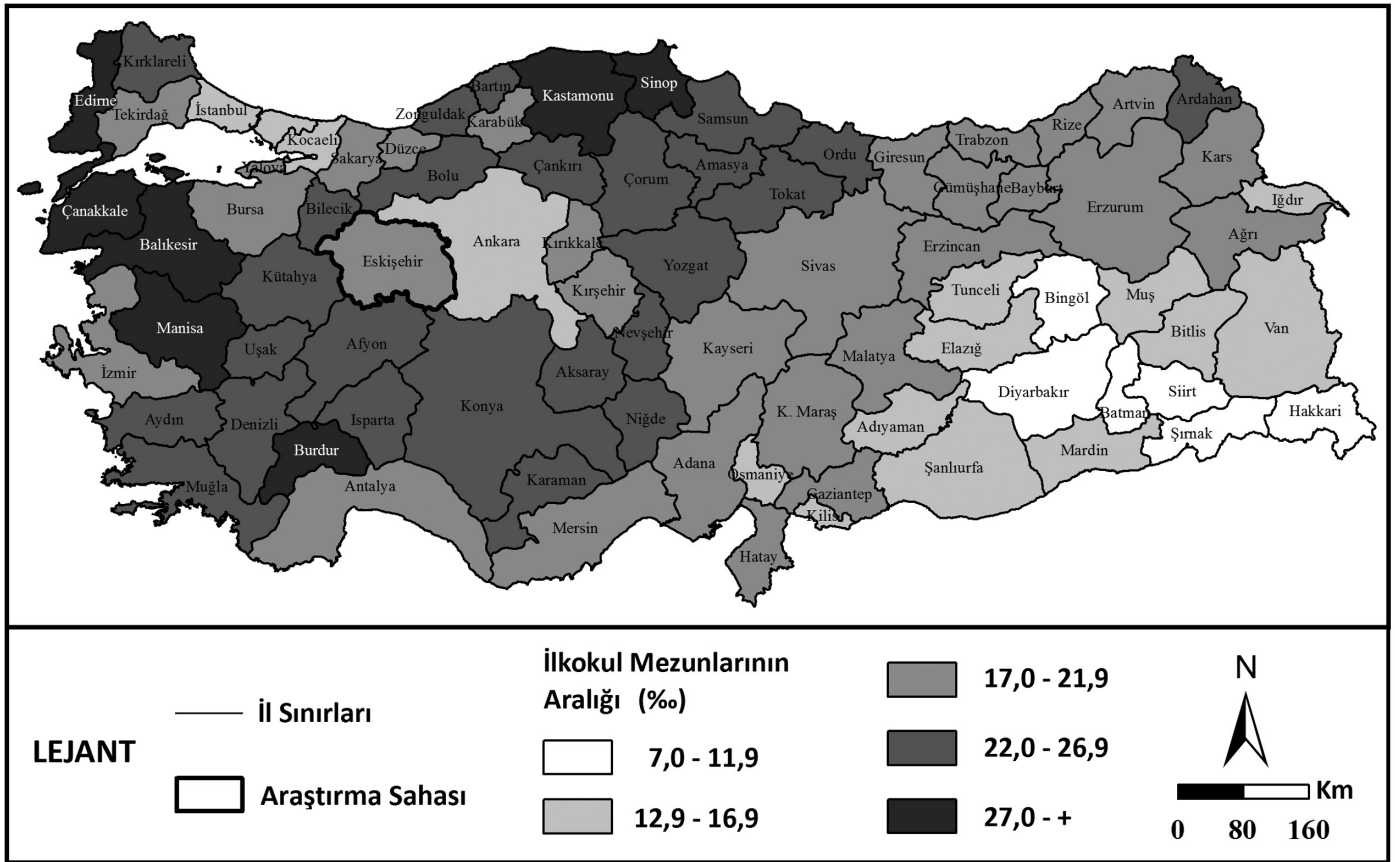
31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla ilkokul mezunu olan nüfus açısından Eskişehir ilinin ülkedeki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK'in "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen ilkokul mezunlarının sayısı bulunmuştur. Ardından bunlar, en fazla olandan en aza doğru, oranlarına göre sıralanarak Tablo 7 hazırlanmıştır.

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde ilkokul mezunlarının oranı %20,13'tür. Bu oranla inceleme alanı, ülkede 43. sırada yer almaktadır. İlkokul mezunlarının oranı açısından inceleme alanının durumunu ortaya koymak amacıyla çizilen haritada (Harita 4) da görüleceği üzere Eskişehir ilinin komşusu olan illerden ayrıldığı görülmektedir. Nitekim Afyonkarahisar (%26,36), Kütahya (%26,51), Konya (%25,05), Bilecik (%24,41) ve Bolu (%23,73)'ya nazaran inceleme alanında ilkokul mezunlarının oranı daha düşükken Ankara'ya göre daha fazladır.

Bu konuyla ilgili bir diğer husus da ilkokul mezunlarının cinsiyete göre oranıdır. İnceleme alanında ilkokul mezunu olan nüfusun daha çok kimlerden oluştuğunu ortaya koyabilmek amacıyla da

yine aynı veri tabanından yararlanılarak Tablo 8 hazırlanmıştır. Buna göre Eskişehir iline bakıldığında her iki cinsiyet grubunda da yaş büyüdükçe, ilkokul mezunlarının sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Nitekim inceleme alanındaki ilkokul mezunlarının %42,06'sını, 65 ve üstü yaşta kişiler oluşturmaktadır. Onu %15,01 ile 60-64, %14,08 ile 55-59, %9,58 ile 50-54 ve %7,37 ile de 45-49 yaş grubundakiler vd. takip etmektedir.

Bu konuyla ilgili dikkati çeken bir diğer husus da ilkokul mezunu olanların %65,37'sinin (94,320 kişi) kadınlardan ve %34,63'ünün (49 956 kişi) de erkeklerden oluşmasıdır. Kadınların bu eğitim basamağında bir yığılma göstermesinin nedeni, yukarıda da değinildiği üzere, 1924 yılında alınan kararla ilkokulun zorunlu hale getirilmesi ve bu uygulamanın da 1997 yılına kadar devam etmesidir. Dolayısıyla bu duruma, ülkede egemen olan ataerkil toplumsal yapı nedeniyle, ailelerin kız çocuklarına yasalara göre en asgari düzey olan ilkokul seviyesinde eğitim vermek istemeleri yol açmıştır. Buradan çıkarılabilecek bir diğer sonuç da gerek ülkede ve gerekse bir örneklem şeklinde ilde kadınların eğitim seviyesinin yükseltilebilmesinin ancak devlet eliyle (yani zorunlu eğitimin derecesinin yükseltilmesiyle) mümkün olacaktır.

Harita 4.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde İlkokul Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

İlköğretim, Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

16.08.1997 tarihinde, TBMM'de kabul edilen 4306 Sayılı Kanun'da ilköğretim kurumlarının 8 yıllık okullardan oluşacağı ve bu okullarda kesintisiz eğitim yapılacağı şeklinde yapılan düzenleme,

1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren (İlköğretim ve Eğitim Kanunu..., 1997) uygulamaya konulmuştur. 2021 yılı itibarıyla Türkiye'de ilköğretim kurumları; 4 yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile 4 yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullardan oluşur. Ayrıca bu okullarda lise

Tablo 8.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde İlkokul Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
14-17	516	379	895	0,62
18-21	43	46	89	0,06
22-24	41	56	97	0,07
25-29	96	226	322	0,22
30-34	313	1,132	1,445	1,00
35-39	1,599	4,559	6,158	4,27
40-44	2,037	6,134	8,171	5,66
45-49	2,623	8,012	10,635	7,37
50-54	3,469	10,358	13,827	9,58
55-59	5,883	14,425	20,308	14,08
60-64	7,778	13,875	21,653	15,01
65+	25,558	35,118	60,676	42,06
Toplam	49,956	94,320	144,276	100,00
%'si	34,63	65,37	100	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin; yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur (Kılıç vd., 2015, s. 14).

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla ilköğretim, ortaokul veya dengi meslek ortaokul mezunları açısından ilin ülkedeki yerini ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK'in "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen; ilköğretim, ortaokul veya dengi meslek ortaokul mezunlarının sayısı bulunmuştur. Ardından bunlar oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru sıralanarak Tablo 9 hazırlanmıştır.

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde ortaokul veya dengi meslek ortaokulu mezunlarının oranının %22,79 olduğu ve bununla ülkede 79. sırada yer aldığı görülmektedir. Ortaokul mezunlarının oranı açısından inceleme alanının gerek ülke ve gerekse çevresine göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 5) da görüleceği üzere Eskişehir ili, komşusu olan illerden Ankara (%22,83) ve Bolu (%23,91)'ya yakın değerler göstermektedir. Buna karşın aynı eğitim basamağından mezun olanların oranı açısından; Kütahya (%26,27), Bilecik (%26,12), Konya (%30,12)

ve Afyonkarahisar (%30,22) ile arasında önemli farklar olduğu da görülmektedir.

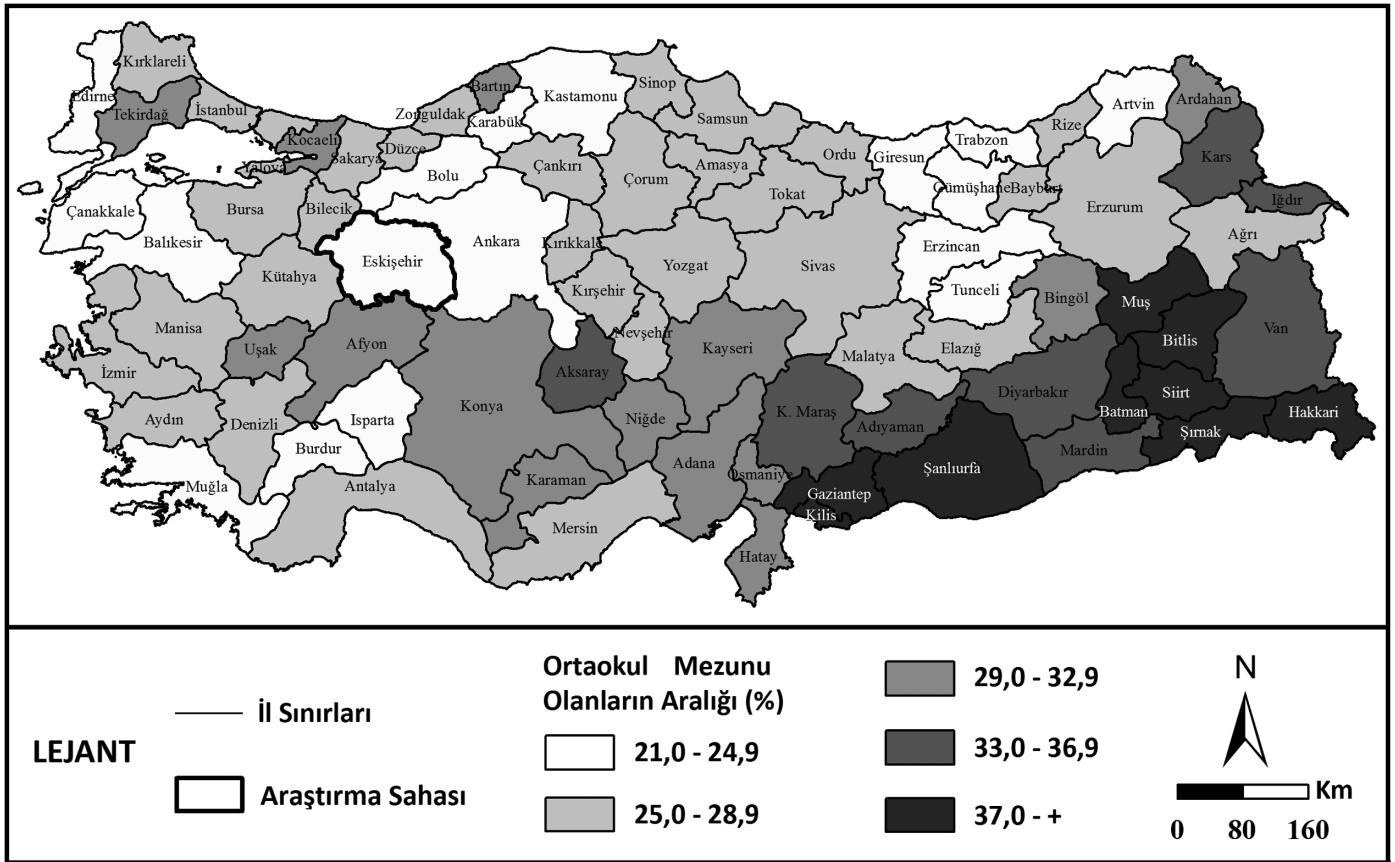
Bu konuyla ilgili bir diğer husus da ilköğretim, ortaokul veya dengi meslek ortaokul mezunlarının cinsiyete göre oranıdır. Bu açıdan il bakıldığında, ortaokuldan mezun olanların %52,66'sının erkeklerden ve %47,34'ünün de kadınlardan olduğu görülmektedir. Ayrıca bu eğitim basamağından mezun olanların önemli bir kısmının (%23,05) 14-17 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu durumun, ilde önemli ölçüde ortaokuldan mezun olmuş ve halen 4 yıllık lise öğrenimi görmekte olan genç nüfustan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bundan başka diğer yaş gruplarına dağılıştaysa aşığı yukarı bir denge olduğu görülmektedir.

Ancak bu konuyla ilgili değinilmesi gereken hususlardan biri de Tablo 2'deki ilköğretim, ortaokul veya dengi meslek ortaokuldan mezun olanların sayısı ile Tablo 10'dakiler arasındaki uyumsuzluktur. Nitekim Tablo 2'de bunların sayısı erkeklerde 85 915 ve kadınlarda 76 776 iken, Tablo 10'daysa erkeklerde 90 837 iken kadınlardaysa 81.651'dir. Buna göre toplamda 2 tablo arasında bu eğitim basamağından mezun olanlar arasındaki fark,

Tablo 9.
15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokulu Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Kilis	39,51	28	Kocaeli	29,59	55	Ordu	26,32
2	Şırnak	39,38	29	Bartın	29,51	56	Yalova	26,30
3	Şanlıurfa	38,70	30	Adana	29,45	57	Kütahya	26,27
4	Muş	38,26	31	Kayseri	29,19	58	Rize	26,26
5	Gaziantep	38,08	32	Erzurum	28,99	59	Bilecik	26,12
6	Siirt	37,67	33	Nevşehir	28,99	60	Amasya	26,05
7	Batman	37,55	34	Düzce	28,78	61	Zonguldak	25,98
8	Hakkâri	37,24	35	Bursa	28,64	62	Kırklareli	25,54
9	Bitlis	37,18	36	Ağrı	28,56	63	İzmir	25,37
10	Van	36,89	37	Elazığ	28,51	64	Kırşehir	25,05
11	Mardin	34,95	38	Manisa	28,31	65	Erzincan	24,96
12	Diyarbakır	34,84	39	Mersin	28,28	66	Burdur	24,92
13	İğdir	34,19	40	Tokat	28,12	67	Kastamonu	24,79
14	K. Maraş	33,82	41	Bayburt	27,95	68	Karabük	24,56
15	Kars	33,76	42	Denizli	27,81	69	Giresun	24,32
16	Aksaray	33,32	43	Çorum	27,77	70	Muğla	24,24
17	Adıyaman	33,20	44	Sakarya	27,73	71	Gümüşhane	24,23
18	Niğde	32,69	45	İstanbul	27,69	72	Balıkesir	24,07
19	Karaman	31,87	46	Malatya	27,43	73	Bolu	23,91
20	Tekirdağ	31,53	47	Sivas	27,25	74	Artvin	23,70
21	Bingöl	31,35	48	Yozgat	27,07	75	Edirne	23,63
22	Hatay	31,16	49	Samsun	26,99	76	Isparta	23,14
23	Ardahan	31,00	50	Antalya	26,94	77	Trabzon	23,13
24	Osmaniye	30,49	51	Aydın	26,72	78	Ankara	22,83
25	Afyon.	30,22	52	Çankırı	26,68	79	Eskişehir	22,79
26	Konya	30,12	53	Sinop	26,62	80	Çanakkale	22,18
27	Uşak	29,98	54	Kırıkkale	26,56	81	Tunceli	21,39

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Harita 5.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokulu Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

(172 488 – 162 691 = 9797) 9797'dir. Muhtemelen bu durum; başta Suriyeliler olmak üzere, Irak, Afganistan ve İran'dan gelerek çeşitli statülerle Türkiye'de ikamet edenlerden kaynaklanmaktadır. Nitekim daha önce de değinildiği üzere Göç İdaresi Başkanlığına

göre 23 Aralık 2021 tarihi itibarıyla Eskişehir ilinde; ikamet izni ile bulunan yabancı sayısı 8219, geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli sayısı ise 5955'tir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2021).

Tablo 10.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokulu Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
14-17	20,293	19,459	39,752	23,05
18-21	4,823	3,403	8,226	4,77
22-24	3,219	2,398	5,617	3,26
25-29	6,188	5,430	11,618	6,74
30-34	5,216	5,899	11,115	6,44
35-39	6,404	6,768	13,172	7,63
40-44	7,130	8,708	15,838	9,18
45-49	8,882	9,727	18,609	10,79
50-54	9,148	8,223	17,371	10,07
55-59	8,636	5,555	14,191	8,23
60-64	5,008	2,810	7,818	4,53
65+	5,890	3,271	9,161	5,31
Toplam	90,837	81,651	172,488	100,000
%'si	52,66	47,34	10,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Nitekim Göç İdaresi Başkanlığına göre 23 Aralık 2021 tarihi itibarıyla Eskişehir ilinde; ikamet izni ile bulunan yabancı sayısı 8219, geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli sayısı ise 5955'tir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2021).

Lise ve Dengi Meslek Okulu Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

İlköğretimden sonra en az 4 yıllık zorunlu, örgün ya da yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümüne ortaöğretim denir. Ortaöğretimin amaç ve görevlerinden biri genel kültür vermektir. İkincisiyse yurdun sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmanın yanında öğrencileri; ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır (Kılıç vd., 2015, s. 15). Türkiye'de lise eğitimi, kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen yasa teklifinin 30 Mart 2012 tarihinde kanunlaşmasıyla (İlköğretim ve Eğitim Kanunu..., 2012) zorunlu bir hale getirilmiştir.

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla lise ve dengi meslek okulu mezunları açısından inceleme alanının ülkedeki yerini ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından

yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen lise ve dengi meslek okulu mezunlarının sayısı bulunmuştur. Ardından bunlar oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru sıralanarak Tablo 11 hazırlanmıştır.

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde lise ve dengi meslek okulu mezunlarının oranının %29,39 olduğu ve bununla Kırıkkale ve Hakkâri'den sonra ülkede 3. sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum, ilde önemli ölçüde liseden mezun olmuş ve halen yükseköğrenim görmekte olan genç nüfustan kaynaklanmaktadır. Zira 2020-2021 eğitim yılında Eskişehir ilindeki üniversitelerde 68 301 öğrenci örgün öğrenim görmektedir (YÖK, t.y.). Nitekim lise ve dengi meslek okulu mezunlarının önemli bir kısmının (yani %18,77) 18-21 ve (%11,37'sinin de) 22-24 yaş aralığında olması da bunu doğrulamaktadır.

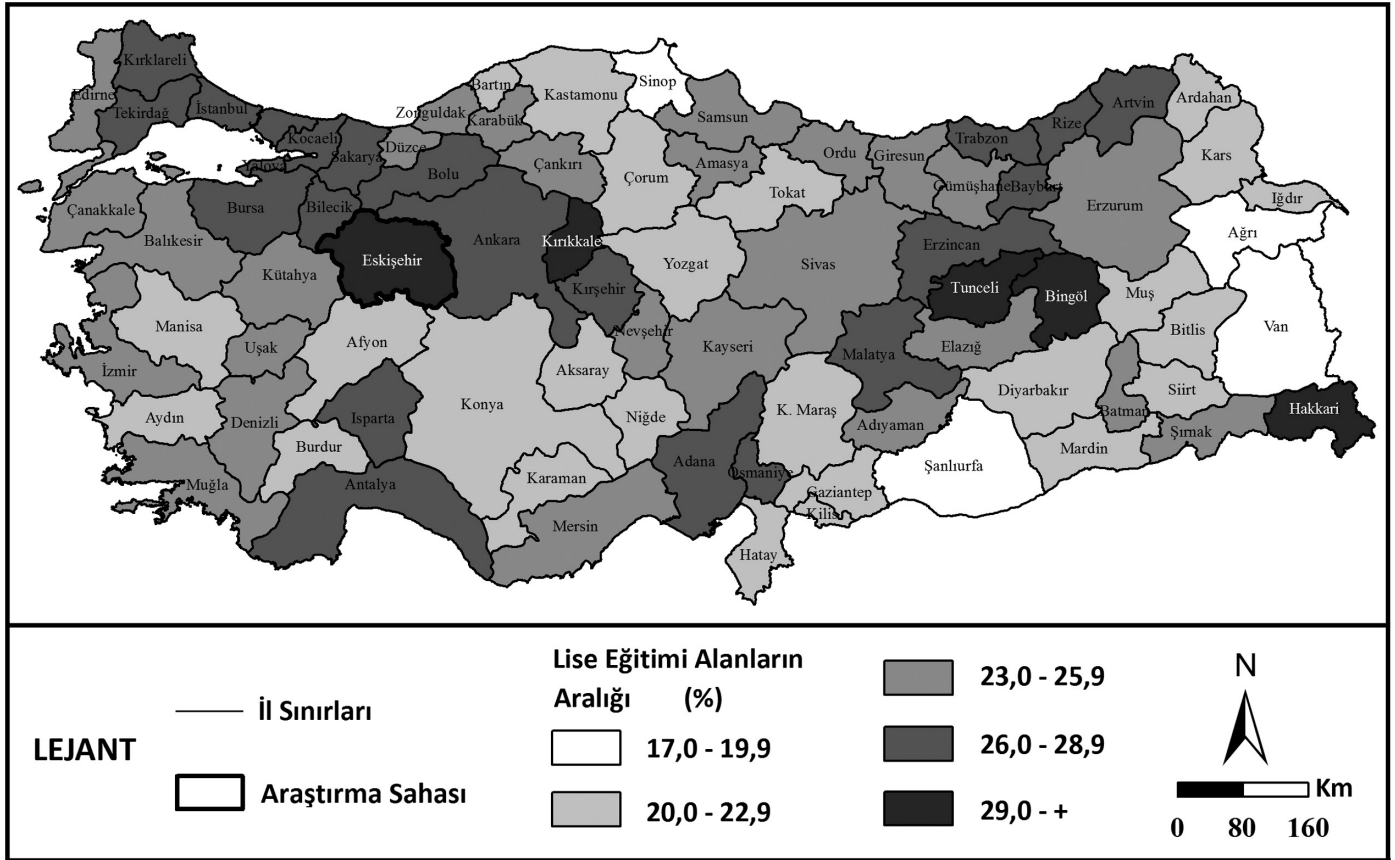
Bundan başka inceleme alanında, Türkiye ve dünyaca ünlü markaların (Ford Otosan İnönü Fabrikası, Arçelik Buzdolabı Fabrikası, ETİ Gıda, Alp Havacılık, CCS-Sarar, Çetintaş, Şişecam/ Paşabahçe Fabrikası, Anadolu Cam Fabrikası, GKN Driveline ve Candy Hoover Group gibi) yanı sıra kamu iktisadi teşebbüsünün de (Şeker Fabrikası, TÜRASAŞ, TUSAŞ Motor Fabrikası, Hava İkmal Bakım Merkezi gibi) imalat sanayi alanında önemli yatırımları da

Tablo 11.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Lise ve Dengi Meslek Okulu Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Kırıkkale	31,04	28	Karabük	25,88	55	Aydın	22,86
2	Hakkâri	30,06	29	Elazığ	25,75	56	Burdur	22,59
3	Eskişehir	29,39	30	İzmir	25,74	57	K. Maraş	22,44
4	Bingöl	29,16	31	Kayseri	25,66	58	Bitlis	22,32
5	Tunceli	29,05	32	Muğla	25,61	59	Diyarbakır	22,18
6	Artvin	28,74	33	Gümüşhane	25,33	60	Niğde	22,15
7	Ankara	28,57	34	Sivas	25,13	61	Hatay	21,91
8	Kocaeli	28,50	35	Edirne	25,11	62	Tokat	21,78
9	Trabzon	28,28	36	Zonguldak	24,87	63	Afyon.	21,75
10	Yalova	27,74	37	Denizli	24,82	64	Bartın	21,75
11	Rize	27,70	38	Mersin	24,69	65	Manisa	21,67
12	Erzincan	27,53	39	Batman	24,40	66	Karaman	21,66
13	Isparta	27,48	40	Erzurum	24,17	67	Ardahan	21,46
14	Bilecik	27,47	41	Adıyaman	24,15	68	Mardin	21,43
15	Sakarya	27,43	42	Nevşehir	23,96	69	Konya	21,28
16	Kırklareli	27,09	43	Amasya	23,91	70	Siirt	21,26
17	Antalya	27,01	44	Balıkesir	23,88	71	Iğdır	20,92
18	Bolu	26,88	45	Giresun	23,80	72	Kars	20,81
19	Tekirdağ	26,83	46	Çankırı	23,76	73	Çorum	20,80
20	Bursa	26,78	47	Çanakkale	23,64	74	Aksaray	20,63
21	Osmaniye	26,55	48	Şırnak	23,54	75	Kastamonu	20,60
22	Bayburt	26,54	49	Kütahya	23,33	76	Gaziantep	20,35
23	Kırşehir	26,38	50	Ordu	23,21	77	Muş	20,30
24	Malatya	26,31	51	Samsun	23,07	78	Van	19,48
25	Adana	26,02	52	Uşak	23,04	79	Sinop	19,21
26	İstanbul	25,97	53	Kilis	22,97	80	Ağrı	17,41
27	Düzce	31,04	54	Yozgat	22,96	81	Şanlıurfa	17,31

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Harita 6.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Lise ve Dengi Meslek Okulu Düzeyinde Eğitim Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

bulunmaktadır. Buna bağlı olarak çok sayıda işçi ya da ara elaman, bu sanayi alanlarında çalışmaktadır. Sözü edilen çalışanların genel olarak meslek lisesi düzeyinde eğitim aldıkları göz önünde bulundurulursa, lise ve dengi meslek okulundan mezun olanların oranı açısından Eskişehir ilinin neden ülkede üst sıralara yer aldığı daha iyi anlaşılacaktır.

Lise mezunlarının oranı açısından inceleme alanının gerek ülke ve gerekse çevresine göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 6) da görüleceği üzere Eskişehir, komşusu olan illerin hepsinden [yani Ankara (%28,57), Bilecik (%27,47), Bolu (%26,88), Kütahya (%23,33), Afyonkarahisar (%21,75) ve Konya (%21,28)'dan] daha yüksek değerlere sahiptir.

Ayrıca lise ve dengi meslek okulu mezunlarının cinsiyete göre oranına bakıldığında, bunların %58,32'sinin erkeklerden ve %41,68'inin de kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla bu eğitim basamağında da ataerkil toplumsal yapının izlerinin, oldukça belirgin olduğunu söylemek mümkündür (Tablo 12).

Fakülte veya Yüksekokul Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

Fakülte, bir üniversiteye bağlı olarak yüksek düzeyde eğitim-öğretim veren, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. Yüksekokul, belli bir mesleğe yönelik eğitim-öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur. Meslek yüksekokulu ise belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan 2 yıllık eğitim-öğretim veren bir yükseköğretim kurumudur (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, t.y.).

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla fakülte veya yüksekokul eğitimi almış olanların gerek inceleme alanında ve gerekse ülkedeki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen yüksekokul veya fakülte mezunlarının sayısı bulunmuştur. Ardından bunlar, oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru, sıralanarak Tablo 13 oluşturulmuştur.

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde fakülte veya yüksekokul mezunlarının oranı %20,29'dur ve bununla inceleme alanı; Ankara, İstanbul ve İzmir'den sonra ülkede 4. sırada yer almaktadır. Sözü edilen eğitim basamaklarından mezun olanların oranı açısından inceleme alanının gerek ülke ve gerekse çevresine göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 7) da görüleceği üzere Eskişehir ili, Ankara (%24,69) hariç, komşusu olan illerin hepsinden [Bolu (%16,81), Bilecik (%16,58), Konya (%14,95), Kütahya (%15,2) ve Afyonkarahisar (%12,76)] daha yüksek değerlere sahiptir.

Yükseköğretim gören nüfusun fazla olmasında ilde; Anadolu, Osmangazi ve Eskişehir Teknik olmak üzere 3 tane üniversite bulunması etkilidir. Zira erişimin kolay olması, yükseköğretime katılım oranlarına olumlu bir şekilde yansımaktadır. Nitekim 2020-2021 eğitim yılında Eskişehir ilindeki üniversitelerde 68,301 öğrenci örgün ve 2,447 öğrenci de uzaktan öğrenim görmektedir. Bundan başka aynı eğitim yılında Anadolu Üniversitesinin Açıköğretim Sistemine kayıtlı olan öğrenci sayısı ise 3 467.062'dir (Yükseköğretim Kurulu, t.y.).

Tablo 12.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Lise ve Dengi Meslek Okulu Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%si
14-17	21	36	57	0,03
18-21	19,724	19,664	39,388	18,77
22-24	13,864	9,998	23,862	11,37
25-29	11,727	6,921	18,648	8,89
30-34	12,601	9,031	21,632	10,31
35-39	13,418	9,193	22,611	10,78
40-44	13,311	9,359	22,670	10,8
45-49	10,459	7,308	17,767	8,47
50-54	8,099	5,482	13,581	6,47
55-59	7,345	4,725	12,070	5,75
60-64	5,508	2,820	8,328	3,97
65+	6,280	2,918	9,198	4,39
Toplam	122,357	87,455	209,812	100
%si	58,32	41,68	100,00	

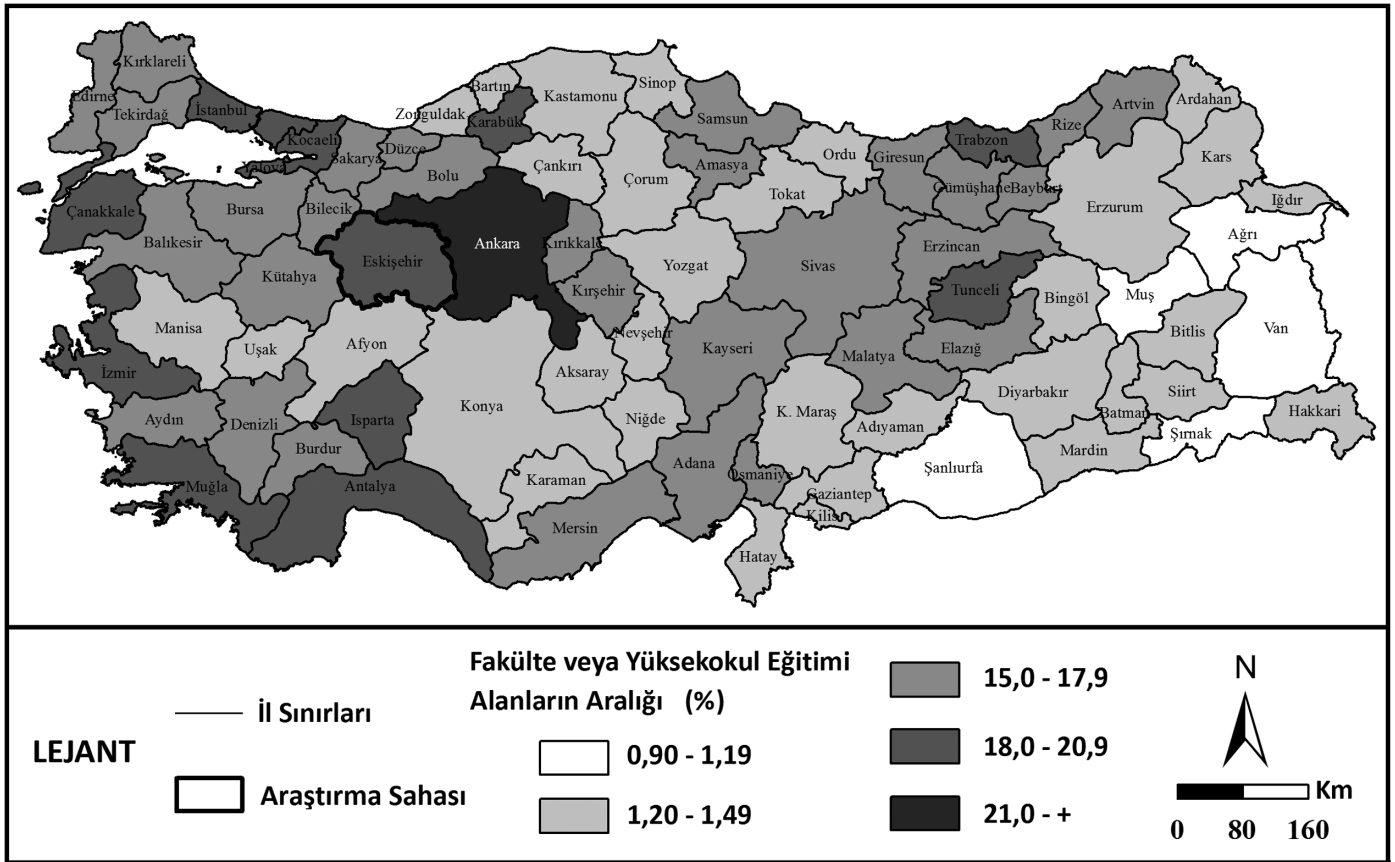
Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Tablo 13.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Fakülte veya Yüksekokul Eğitimi Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Ankara	24,69	28	Samsun	16,34	55	Zonguldak	13,96
2	İstanbul	20,83	29	Denizli	16,24	56	Sinop	13,83
3	İzmir	20,57	30	Kırklareli	16,22	57	Batman	13,77
4	Eskişehir	20,29	31	Adana	16,17	58	Ordu	13,60
5	Tunceli	20,07	32	Gümüşhane	16,03	59	Diyarbakır	13,57
6	Muğla	19,90	33	Amasya	15,94	60	Hakkâri	13,57
7	Antalya	19,09	34	Osmaniye	15,90	61	Çankırı	13,54
8	Yalova	18,88	35	Edirne	15,77	62	Çorum	13,33
9	Çanakkale	18,48	36	Kırıkkale	15,60	63	Kastamonu	13,31
10	Kocaeli	18,41	37	Bayburt	15,48	64	K. Maraş	13,26
11	Isparta	18,20	38	Giresun	15,37	65	Iğdır	13,26
12	Trabzon	18,14	39	Tekirdağ	15,37	66	Niğde	13,17
13	Karabük	18,07	40	Düzce	15,36	67	Siirt	13,15
14	Erzincan	17,44	41	Sakarya	15,33	68	Gaziantep	12,84
15	Malatya	17,34	42	Sivas	15,23	69	Afyon.	12,76
16	Bursa	17,28	43	Kütahya	15,20	70	Bitlis	12,72
17	Artvin	17,21	44	Konya	14,95	71	Bartın	12,67
18	Balıkesir	17,13	45	Karaman	14,86	72	Ardahan	12,52
19	Kırşehir	16,92	46	Nevşehir	14,69	73	Kars	12,52
20	Bolu	16,81	47	Erzurum	14,47	74	Aksaray	12,29
21	Mersin	16,77	48	Kilis	14,43	75	Mardin	12,12
22	Aydın	16,77	49	Hatay	14,42	76	Yozgat	12,11
23	Kayseri	16,70	50	Adıyaman	14,36	77	Şırnak	11,74
24	Burdur	16,67	51	Uşak	14,31	78	Van	11,19
25	Bilecik	16,58	52	Tokat	14,14	79	Muş	10,49
26	Rize	16,50	53	Manisa	14,10	80	Ağrı	9,85
27	Elazığ	16,45	54	Bingöl	14,09	81	Şanlıurfa	9,84

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Harita 7.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Fakülte veya Yükseköğretim Alanlarının Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Öğrenci sayısı bakımından sadece Türkiye'nin değil, dünyanın da en büyükleri arasında yer alan Anadolu Üniversitesinin Açıköğretim Sistemine kayıtlı olan öğrencilerinin bir kısmı, koşulları gereği örgün eğitime devam etme olanağı bulamayan öğrencilerdir. Bu yönüyle Açıköğretim Sistemi; fiziksel, işitme ve görme açısından engeli bulunanlar ile cezaevlerinde hükmünü tamamlamaya çalışan vatandaşlar açısından da eğitimde fırsat eşitliği sağlamaktadır. Bundan başka milli eğitim, sağlık, ilahiyat, tarım, polis, jandarma, kara, deniz, hava komutanlıkları ve adalet teşkilatında çalışan personeller, Açıköğretim Sistemi ile; ön lisans, lisans tamamlama ve lisans eğitimlerini açık ve uzaktan öğretim yöntemi ile sürdürmektedir. Ayrıca Açıköğretim Sistemi ile Anadolu Üniversitesi; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Kosova, Makedonya, Bulgaristan, Bosna Hersek, Kuzey Amerika, Suudi Arabistan, İran ve çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlarına da eğitim hizmeti vermektedir (Anadolu Üniversitesi, 2021).

İnceleme alanındaki fakülte veya yükseköğretim derecesine sahip olan nüfusun daha çok kimlerden oluştuğunu ortaya koyabilmek amacıyla da TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak Tablo 14 oluşturulmuştur. Buna göre Eskişehir iline bakıldığında, söz konusu eğitim basamaklarından mezun olanların %19,71'inin 25-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu durumun, bir fakülte veya yükseköğretimden mezun olmuş ve halen ildeki üniversitelerde yüksek lisans öğrenimi görmekte olan nüfustan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Gerçekten de YÖK'ün "Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi" veri tabanından alınan verilere göre 2020-2021 eğitim yılı itibarıyla Eskişehir ilindeki üniversitelerde, 3101'i erkek ve 3262'si de kadın

olmak üzere, toplam 6363 öğrenci örgün olarak master eğitimi görmektedir (YÖK, t.y.).

İnceleme alanındaki fakülte veya yükseköğretim derecesine sahip olan nüfusun fazla olmasında hizmet sektöründe çalışanların da büyük bir payı vardır. Nitekim Eskişehir ilindeki faal nüfusun %52,1'i hizmet, %32,4'ü sanayi ve %15,5'i de tarım sektöründe çalışmaktadır (Şahbaz, 2016, s. 158). Eğitim, sağlık, sosyal ve mali kuruluşlar gibi hizmet sektöründe istihdam edilenlerin de büyük bir kısmı, fakülte veya yükseköğretim alanlarından oluşmaktadır.

Ayrıca lise ve dengi meslek eğitimi alanlar başlığı altında da değinildiği üzere inceleme alanında, Türkiye ve dünyaca ünlü markaların yanı sıra kamu iktisadi teşebbüsünün de imalat sanayi alanında önemli yatırımları bulunmaktadır. Buna bağlı olarak çok sayıda mühendis ya da teknik eleman, bu sanayi alanlarında çalışmaktadır. Sözü edilen çalışanların genel olarak fakülte ya da yükseköğretim düzeyinde eğitim aldığı göz önünde bulundurulduğunda, bu eğitim basamağından mezun olanların oranı açısından Eskişehir ilinin neden ülkede üst sıralara yer aldığı daha iyi anlaşılabilir olacaktır.

Bundan başka inceleme alanında fakülte veya yükseköğretim mezunlarının oranının yüksek çıkmasını sağlayan hususlardan bir diğeri de ildeki yaratıcı sektörlerdir. Yaratıcı sektör; *tasarım (moda tasarımı, grafik tasarımı, ürün tasarımı, iç tasarım), mimarlık, reklamcılık* (Directorate General for Education and Culture, 2006, s. 2-3), *sanat, el sanatları, film, müzik, sahne sanatları, yayıncılık, AR-GE ve yazılım gibi faaliyetleri kapsamaktadır* (Howkins, 2001, s. 88-117). Türkiye kentlerinin yaratıcılık seviyeleri ve gelişmişlik düzeyleri arasındaki ilişki irdelendiğinde Eskişehir'in, Ankara ve

Tablo 14.
Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Fakülte veya Yüksekokul Eğitimi Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

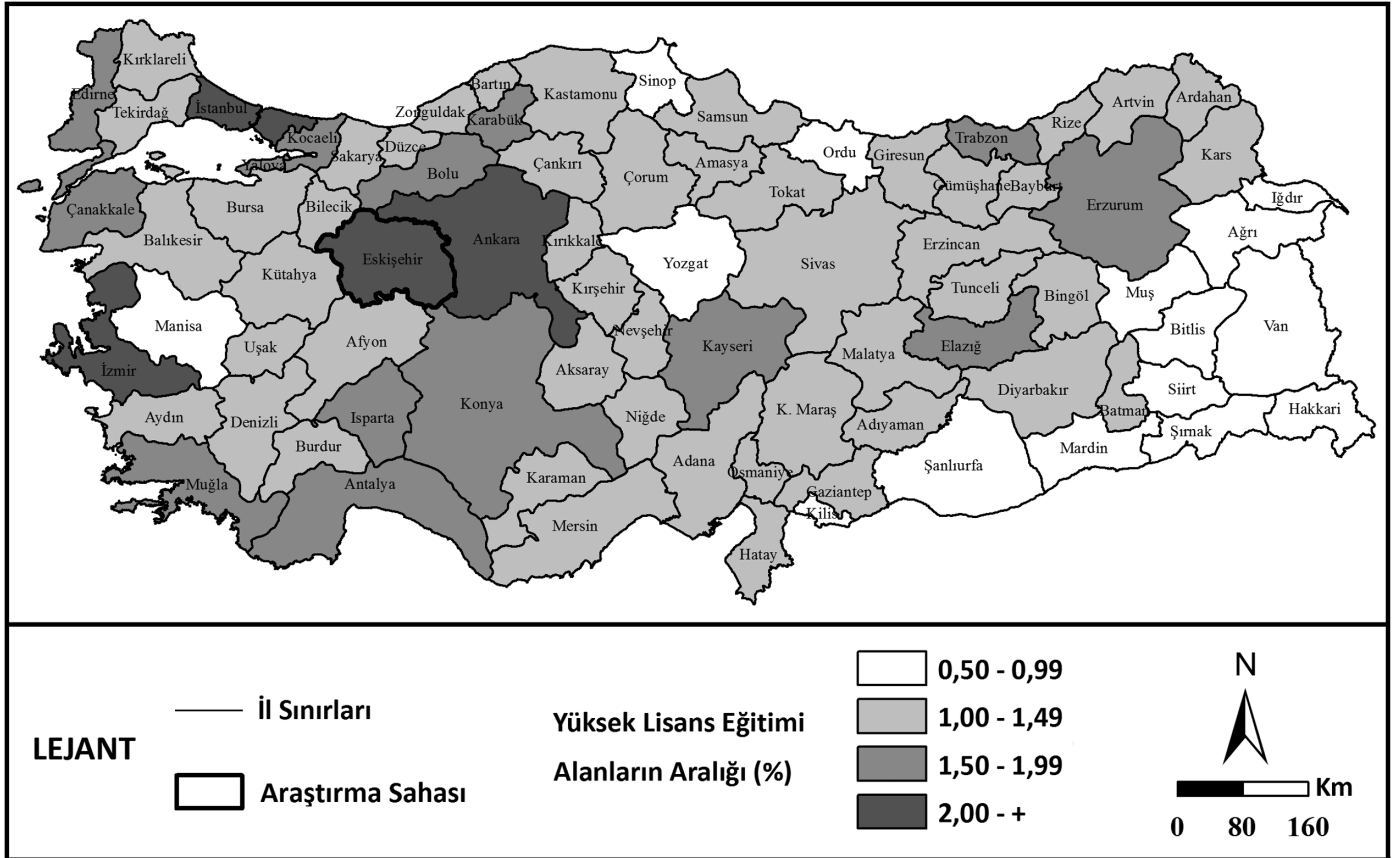
Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
18-21	673	1,013	1,686	1,16
22-24	5,363	7,603	12,966	8,95
25-29	13,429	15,121	28,550	19,71
30-34	12,520	12,422	24,942	17,22
35-39	10,322	9,481	19,803	13,67
40-44	8,575	7,639	16,214	11,19
45-49	7,293	4,942	12,235	8,45
50-54	5,800	3,385	9,185	6,34
55-59	4,366	2,227	6,593	4,55
60-64	3,191	1,918	5,109	3,53
65+	5,278	2,301	7,579	5,23
Toplam	76,810	68,052	144,862	100,00
%'si	53,02	46,98	100,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 15.
15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Yüksek Lisans Eğitimi Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Ankara	3,58	28	Kırıkkale	1,37	55	Zonguldak	1,12
2	İstanbul	2,76	29	Sivas	1,34	56	Kastamonu	1,10
3	Eskişehir	2,22	30	Denizli	1,34	57	Diyarbakır	1,09
4	İzmir	2,14	31	Düzce	1,33	58	Osmaniye	1,07
5	Isparta	1,92	32	Rize	1,32	59	Bingöl	1,06
6	Yalova	1,81	33	Balıkesir	1,30	60	Bartın	1,03
7	Çanakkale	1,80	34	Kırşehir	1,30	61	Çorum	1,03
8	Muğla	1,72	35	Mersin	1,29	62	Kars	1,03
9	Elazığ	1,71	36	Gümüşhane	1,28	63	Hatay	1,03
10	Kocaeli	1,64	37	Kırklareli	1,27	64	Ardahan	1,02
11	Bolu	1,64	38	Kütahya	1,24	65	Adıyaman	1,02
12	Antalya	1,63	39	Bayburt	1,24	66	Batman	1,00
13	Konya	1,62	40	Tekirdağ	1,23	67	Kilis	1,00
14	Trabzon	1,62	41	Karaman	1,19	68	Sinop	0,99
15	Edirne	1,58	42	Uşak	1,19	69	Manisa	0,98
16	Erzurum	1,57	43	Bilecik	1,18	70	Ordu	0,96
17	Kayseri	1,54	44	Afyon.	1,18	71	Iğdır	0,94
18	Karabük	1,54	45	K. Maraş	1,16	72	Van	0,92
19	Malatya	1,49	46	Nevşehir	1,15	73	Yozgat	0,90
20	Erzincan	1,45	47	Aksaray	1,15	74	Siirt	0,84
21	Adana	1,45	48	Artvin	1,15	75	Mardin	0,82
22	Bursa	1,45	49	Gaziantep	1,15	76	Bitlis	0,79
23	Sakarya	1,43	50	Giresun	1,13	77	Şanlıurfa	0,73
24	Burdur	1,43	51	Tokat	1,13	78	Muş	0,68
25	Tunceli	1,42	52	Niğde	1,13	79	Şırnak	0,60
26	Samsun	1,39	53	Çankırı	1,12	80	Ağrı	0,60
27	Aydın	1,38	54	Amasya	1,12	81	Hakkâri	0,56

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulunduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Harita 8.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Yüksek Lisans Eğitimi Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2019)

Kocaeli'nden sonra ülkede 3. sırada geldiği görülmektedir (Esen & Atay, 2020, s. 29).

Yaratıcı sektör açısından inceleme alanının ülkede ön plana çıkmasında, Eskişehir ilinin sanayi açısından aldığı önemli yatırımların etkisi olmuştur. Nitekim ildeki, *havacılık* (TUSAŞ Motor Sanayii AŞ., Alp Havacılık) ve *dayanıklı tüketim malları üreten kuruluşların* (Arçelik Buzdolabı Fabrikası, Candy Hoover

Group, Çetintaş) *inovasyon kısmında ya da makine ve teçhizat imalatı* (Korel Elektronik, Bekel Beyaz Eşya, ETİ Makine, MATASAN, Dündarlar Makine) *ile seramik ve refrakter* (Şişecam/Paşabahçe Fabrikası, Anadolu Cam Fabrikası, Yurtbay Seramik Fabrikası) *sektörleri alanında faaliyet gösteren kuruluşların tasarım merkezlerinde önemli sayıda çalışan bulunmaktadır* (Yıldız vd., 2020, s. 24-26). İkinci olarak *Eskişehir ili, animasyon endüstrisi açısından da ülkede önemli bir potansiyele sahiptir* (Bursa Eskişehir

Tablo 16.

Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Yüksek Lisans Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
22-24	113	156	269	1,70
25-29	896	1,187	2,083	13,15
30-34	1,607	1,622	3,229	20,38
35-39	1,578	1,678	3,256	20,55
40-44	1,402	1,254	2,656	16,77
45-49	1,016	718	1,734	10,95
50-54	740	461	1,201	7,58
55-59	461	209	670	4,23
60-64	255	116	371	2,34
65+	273	100	373	2,35
Toplam	8,341	7,501	15,842	100,00
%'si	52,65	47,35	100,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bilecik Kalkınma Ajansı, 2018, s. 30). Zira Türkiye'deki ilk çizgi film eğitimi veren bölüm, 1990 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesindeki Güzel Sanatlar Fakültesinde kurulmuştur (Türkiye Bilişim Derneği, 2012, s. 92). Ayrıca bir üniversite ve kültür kenti olarak ön plana çıkması nedeniyle Eskişehir'de; tiyatro, opera ve müzik etkinlikleri de önemli ölçüde düzenlenmektedir (Üsküdar vd., 2014, s. 72). Yaratıcı meslekler olarak da adlandırılan tüm bu faaliyet alanlarındaysa genel olarak en az fakülte veya yüksekokul mezunu olanlar istihdam edilmektedir.

Bu konuyla ilgili bir diğer husus da fakülte veya yüksekokul derecesine sahip olanların cinsiyete göre oranıdır. Bu açıdan inceleme alanına bakıldığında fakülte veya yüksekokul mezunlarının %53,02'sinin (76 810 kişi) erkeklerden ve %46,98'inin (68 052 kişi) de kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla bu eğitim basamağında da ataerkil toplumsal yapının izlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür. Ancak ilgili tabloda da görüleceği üzere; 18–21, 22–24 ve 25–29 yaş gruplarındaki yüksek lisans yapmış kadınların sayıca erkeklerden fazla olması, inceleme alanında bu durumun artık değişmeye başladığını da göstermektedir.

Yüksek Lisans (5 veya 6 Yıllık Fakülteler Dâhil) Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

Bir lisans öğretimine dayalı yükseköğretim (ÖSYM, t.y.) programı olan yüksek lisans, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülebilmektedir. Bunlardan tezli yüksek lisans programı öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar. Tezli yüksek lisans programı toplam 21 krediden az olmamak koşuluyla en az 7 ders, 1 seminer dersi ve tez çalışmasından oluşur. Tezsiz yüksek lisans programı ise öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını gösterir. Tezsiz yüksek lisans programı toplam 30 krediden ve 90 Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS)'nden az olmamak kaydıyla en az 10 ders ile dönem projesi dersinden oluşur (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016). 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla ilin yüksek lisans mezunları açısından ülkedeki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak Tablo 15 hazırlanmıştır.

İlgili tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde yüksek lisans mezunlarının oranı, %2,22'dir.

Tablo 17.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Doktora Eğitimi Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si	Sıra No	İl Adı	Ülkedeki %'si
1	Ankara	0,82	28	Kars	0,30	55	Balıkesir	0,23
2	Isparta	0,64	29	Tunceli	0,30	56	Bursa	0,22
3	Eskişehir	0,63	30	Antalya	0,30	57	Kırklareli	0,22
4	Erzurum	0,49	31	Samsun	0,29	58	Bingöl	0,22
5	İstanbul	0,47	32	Denizli	0,29	59	Iğdır	0,21
6	Edirne	0,47	33	Uşak	0,29	60	Mersin	0,21
7	Bolu	0,46	34	Rize	0,29	61	Tekirdağ	0,20
8	İzmir	0,46	35	Artvin	0,28	62	Yozgat	0,20
9	Bayburt	0,45	36	Aydın	0,28	63	Çorum	0,20
10	Çanakkale	0,45	37	Sinop	0,27	64	K. Maraş	0,20
11	Trabzon	0,43	38	Ardahan	0,27	65	Siirt	0,20
12	Elazığ	0,43	39	Karaman	0,27	66	Gaziantep	0,19
13	Karabük	0,40	40	Bartın	0,26	67	Van	0,19
14	Erzincan	0,40	41	Adana	0,26	68	Adıyaman	0,18
15	Kırşehir	0,36	42	Çankırı	0,26	69	Ordu	0,18
16	Muğla	0,35	43	Kütahya	0,26	70	Hatay	0,17
17	Konya	0,35	44	Giresun	0,26	71	Diyarbakır	0,17
18	Burdur	0,35	45	Tokat	0,26	72	Manisa	0,16
19	Sivas	0,34	46	Aksaray	0,25	73	Bitlis	0,16
20	Gümüşhane	0,34	47	Kastamonu	0,25	74	Muş	0,16
21	Niğde	0,31	48	Bilecik	0,25	75	Osmaniye	0,14
22	Yalova	0,31	49	Kocaeli	0,25	76	Batman	0,12
23	Nevşehir	0,31	50	Afyon.	0,24	77	Ağrı	0,11
24	Kayseri	0,31	51	Kırıkkale	0,24	78	Şanlıurfa	0,11
25	Malatya	0,31	52	Zonguldak	0,23	79	Mardin	0,08
26	Düzce	0,31	53	Kilis	0,23	80	Hakkâri	0,08
27	Sakarya	0,31	54	Amasya	0,23	81	Şırnak	0,07

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bulduğu yeri vurgulamak amacıyla inceleme alanının ismi, tabloda koyu harflerle yazılmıştır.

Buna göre yüksek lisans mezunlarının oranı açısından inceleme alanı, Ankara ve İstanbul'dan sonra ülkede 3. sırada yer almaktadır. Sözü edilen eğitim basamağından mezun olanların oranı açısından inceleme alanının gerek ülke ve gerekse çevresine göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 8) da görüleceği üzere inceleme alanı, Ankara (%3,58) hariç, komşusu olan illerin hepsinden [Bolu (%1,64), Bilecik (%1,18), Konya (%1,62), Kütahya (%1,24) ve Afyonkarahisar (%1,18)] daha yüksek değerlere sahiptir.

İnceleme alanındaki yüksek lisans derecesine sahip olan nüfusun daha çok kimlerden oluştuğunu ortaya koyabilmek amacıyla da TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak Tablo 16 hazırlanmıştır. Buna göre Eskişehir iline bakıldığında, söz konusu eğitim basamağından mezun olanların %20,38'inin 30-34, %20,55'inin 35-39 yaş aralığında olduğu ve bu yaş grubundan daha yukarıya doğru çıkıldıkça da oranda kademeli olarak bir azalma meydana geldiği görülmektedir.

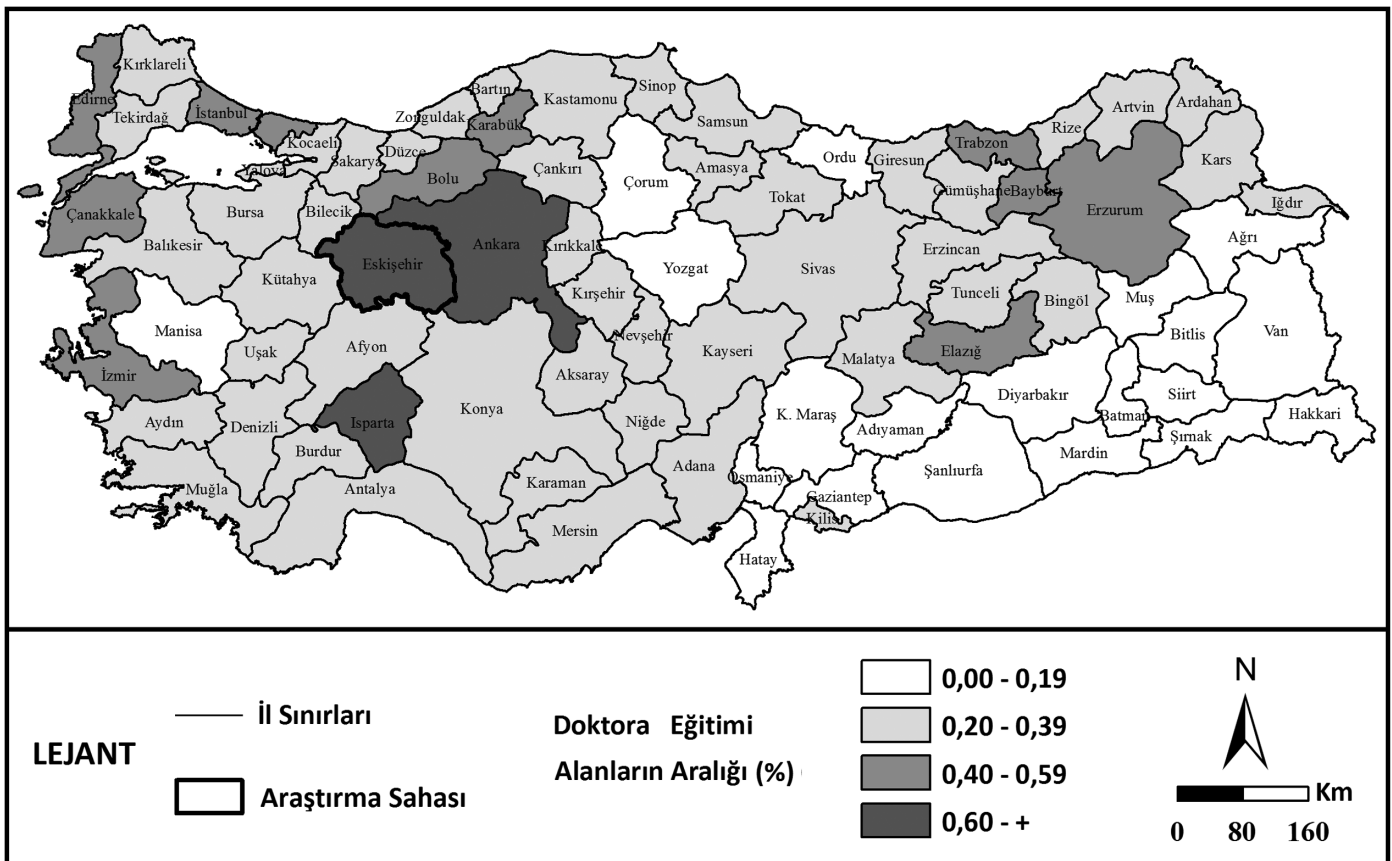
Bu konuyla ilgili bir diğer husus da yüksek lisans derecesine sahip olanların cinsiyete göre oranıdır. Bu açıdan bakıldığında yüksek lisans mezunlarının %52,65'inin (8.341 kişi) erkeklerden ve %47,35'inin (7.501 kişi) de kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla bu eğitim basamağında da ataerki toplumsal yapının izlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür. Ancak ilgili tabloda da görüleceği üzere; 22-24, 25-29, 30-34 ve 35-39 yaş gruplarındaki yüksek lisans yapmış kadınların sayısının erkeklerden fazla olması, bu durumun artık değişmeye başladığını da göstermektedir.

Ayrıca bu eğitim basamağından mezun olanların %20,38'inin 30-34, %20,55'inin de 35-39 yaş aralığında olduğu da görülmektedir. Bundan başka belirtilen yaş gruplarından daha yukarıya doğru çıkıldıkça, yüksek lisans derecesine sahip olanların sayısında bir azalma da söz konusudur.

Doktora Eğitimi Alanlar Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri

Doktora programı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandırır. Doktora programı, tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için toplam 21 krediden ve bir eğitim-öğretim dönemi 60 AKTS'den az olmamak koşuluyla en az 7 ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere en az 240 AKTS kredisinden oluşur. Lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için de en az 42 kredilik 14 ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere toplam en az 300 AKTS kredisinden oluşur (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016).

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla inceleme alanının doktora açısından ülkedeki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılmıştır. Buradan il düzeyinde 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde her 100 kişiye düşen doktora mezunlarının sayısı bulunmuştur. Ardından bunlar oranlarına göre en fazla olandan en aza doğru sıralanarak Tablo 17 hazırlanmıştır.

Harita 9.

15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Doktora Eğitimi Alanların Oranı Açısından Eskişehir İlinin Ülkedeki Yeri (2020)

Tablo 18.
İnceleme Alanındaki Üniversiteler ve Bu Üniversitelerde Görevli Bulunan Öğretim Elemanlarına İlişkin Sayısal Veriler Tablosu (2021)

Üniversite Adı	Anadolu Üniversitesi			Eskişehir Osmangazi Üniversitesi			Eskişehir Teknik Üniversitesi			Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Profesör	166	147	313	237	129	366	100	64	164	503	340	843
Doçent	95	85	180	98	76	174	38	38	76	231	199	430
Doktor Öğretim Üyesi	104	169	273	160	154	314	98	75	173	362	398	760
Öğretim Görevlisi	214	326	540	93	116	209	63	58	121	370	500	870
Araştırma Görevlisi	94	124	218	308	403	711	78	59	137	480	586	1,066
Toplam	673	851	1,524	896	878	1,774	377	294	671	1,946	2,023	3,969

Kaynak: YÖK "Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Sözü edilen tabloda da görüleceği üzere Eskişehir ilinde doktora derecesine sahip olanların oranı, %0,63'tür. Buna göre inceleme alanı, doktora mezunlarının oranı açısından Ankara ve Isparta'dan sonra ülkede 3. sırada yer almaktadır. Sözü edilen eğitim basamağından mezun olanların oranı açısından inceleme alanının durumunu ortaya koyabilmek amacıyla çizilen haritada (Harita 9) da görüleceği üzere Eskişehir, ülkede doktora mezunlarının oranının en fazla olduğu 3 ilden birisidir.

Bunda etkili olan hususlardan ilki, pek çok Anadolu ilinden daha önce inceleme alanında bir üniversitenin kurulmuş olmasıdır. Nitekim YÖK'ün "Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi" veri tabanından alınan istatistikî bilgilere göre Türkiye'deki üniversiteler kuruluş tarihine göre sıralandığında; *İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon ve Erzurum'dan sonra 30.11.1973 tarihinde Eskişehir ilinde de bir üniversitenin (Anadolu Üniversitesi) kurulduğu* görülmektedir (YÖK, t.y.).

Günümüzde inceleme alanında doktora derecesine sahip olanların oranının fazla olmasında etkili olan hususlardan ikincisi de; Anadolu, Eskişehir Osmangazi ve Eskişehir Teknik olmak üzere; ilde 3 tane üniversitenin bulunmasıdır. Nitekim bu üniversitelerde çok sayıda; fakülte, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, enstitüler ve bunların alt bölümleri

bulunmaktadır. Bu eğitim kurumlarının çeşitli kademelerinde görev yapan farklı akademik unvanlara sahip kişiler, inceleme alanındaki doktora mezunlarının oranının yüksek çıkmasının başlıca nedenidir.

Gerçekten de YÖK'ün "Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi" veri tabanından yararlanılarak hazırlanan inceleme alanındaki üniversiteler ve bu üniversitelerde görevli bulunan öğretim elemanlarına ilişkin sayısal verilere ilişkin tablo da bunu doğrulamaktadır (Tablo 18).

İlgili tabloda da görüleceği üzere 2021 yılı itibarıyla Eskişehir ilindeki üniversitelerde 843 profesör, 430 doçent, 760 doktor öğretim üyesi ve 870 de öğretim görevlisi bulunmaktadır. Bunlardan doktora derecesine sahip olma zorunluluğu bulunmayan öğretim görevlilerinin tamamı doktora mezunuymuş gibi kabul edilse bile, toplam sayı 2903'ü ancak bulmaktadır. Oysaki 2020 yılı TÜİK verilerine göre ilde doktora mezunu olan kişi sayısının 4292 olduğu bilgisi yer almaktadır. Buradan inceleme alanında yaşayan nüfus içinde üniversite dışındaki çeşitli kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen önemli ölçüde doktora mezununun bulunduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Bunda da inceleme alanındaki gerek kamu ve gerekse özel sektörde çalışan kişilerin, muhtemelen daha iyi pozisyonlarda iş bulabilmek ya da istihdam

Tablo 19.
Eskişehir İlinde 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus İçinde Doktora Düzeyinde Eğitim Alanların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılışı (2020)

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
25-29	5	8	13	0,29
30-34	184	219	403	8,93
35-39	321	351	672	14,89
40-44	484	451	935	20,71
45-49	430	367	797	17,66
50-54	356	310	666	14,75
55-59	271	164	435	9,64
60-64	175	87	262	5,80
65+	253	78	331	7,33
Toplam	2,479	2,035	4,514	100,00
%'si	54,92	45,08	100,00	

Kaynak: TÜİK "Ulusal Eğitim İstatistikleri" veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

edildikleri görevlerde daha kısa bir süre içerisinde yükselebilmek için ve büyük bir olasılıkla da erişme imkânından kolaylığından istifade ederek Eskişehir ilindeki üniversitelerin çatısı altında faaliyet gösteren, sosyal bilimler ya da fen bilimleri enstitülerinde kariyer yapmalarının etkisi vardır.

Bu konuyla ilgili bir diğer husus da doktora derecesine sahip olanların cinsiyete göre oranıdır (Tablo 19). Bu açıdan inceleme alanına bakıldığında doktora mezunlarının %54,92'sinin (2479 kişi) erkeklerden ve %45,08'inin (2035 kişi) de kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Ancak gerek 30–34 ve gerekse 35–39 yaş gruplarındaki doktora yapmış kadınların sayısının erkeklerden fazla olması, bu durumun artık kadınlar lehine değişmeye başladığını da göstermektedir. Ayrıca bu eğitim basamağından mezun olanların önemli bir kısmının (yani %20,71) 40–44 yaş aralığında olduğu ve bu yaş grubundan daha yukarıya doğru çıkıldıkça, oranda kademel olarak bir azalma olduğu da görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun, Cumhuriyet Dönemi'nde sayım yıllarına göre okuryazarlık durumunun ve en son (31 Aralık 2020) TÜİK verilerine göre de eğitim durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Buna göre çalışmanın birinci amacı olan Cumhuriyet Dönemi boyunca Eskişehir ilinde yaşayan nüfusun okuryazarlık oranına bakıldığında, daima Türkiye ortalamasının üzerinde seyrettiği görülmüştür. Nitekim ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında 7 yaş ve üzerindeki toplam nüfus içinde okuma bilenlerin oranı, Türkiye'de %10,58 iken ildeyse %14,17 idi. Buna göre belirtilen yılda okuma bilenlerin oranı açısından il, ülkede 4. sırada yer alıyordu. İlerleyen yıllarda da gerek ülke ve gerekse il nüfusunun okuryazarlık oranı artmış ve nihayet 2020 yılına gelindiğinde inceleme alanındaki 6 yaş ve üzerindeki toplam nüfusun okuma yazma oranı %97,49'a, ülkeninki ise %96,43'e ulaşmıştır.

Çalışmanın ikinci amacı açısından inceleme alanına bakıldığında 2020 yılı verilerine göre inceleme alanının 81 il içinde ülkede; okuma yazma bilmeyenlerin oranı açısından 74., okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı açısından 81., ilkököl mezunlarının oranı açısından 43., ortaokul veya dengi meslek ortaokulu mezunlarının oranı açısından 79., lise ve dengi meslek okulu mezunlarının oranı açısından 3., fakülte veya yüksekokul mezunlarının oranı açısından 4., yüksek lisans mezunlarının oranı açısından 3. ve doktora derecesine sahip olanların oranı açısından ise 3. sırada yer aldığı görülmektedir. Buradan eğitim seviyesi yükseldikçe, ilin ülkede en üst sıralara doğru çıktığı sonucuna ulaşmak mümkündür. İnceleme alanının eğitimli nüfus açısından ülkenin önde gelen illerinden birisi olmasında, şu hususların etkisinden söz edilebilir:

Coğrafi konumunun ile sağladığı avantajlar: *Bilhassa ilin merkezi olan Eskişehir kenti, coğrafi konumunun ve yeryüzü şekillerinin sağladığı avantajla, kara ve demir yolu ulaşımı açısından Anadolu'nun batıya açılan kapısı durumundadır* (Şahbaz, 2016, s. 331). Aynı zamanda İstanbul ve Ankara gibi Türkiye'nin iki büyük şehri arasında da bulunmasının sağladığı avantajlar nedeniyle Eskişehir kenti, ticaret ve sanayi açıdan önemli yatırımlar almıştır. Bu yatırımların sağladığı istihdam olanakları nedeniyle de inceleme alanı dışından göçe katılan ve geride kalanlara nazaran eğitim, yaş ve meslek sahibi olma açısından daha nitelikli olan nüfusun bir kısmı, ikamet yeri olarak Eskişehir ilini tercih etmiştir. Alınan bu göçer de ilin sosyo-ekonomik açıdan gelişim kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır.

İlin gelişmiş bir sanayiye sahip olması: Eskişehir ilinde, Türkiye ve dünyaca ünlü markaların yanı sıra kamu iktisadi teşebbüsünün de imalat sanayi alanında önemli yatırımları bulunmaktadır. Bu da inceleme alanı dışındaki iş arayan eğitimli ya da nitelikli nüfusun Eskişehir ilini tercih etmesine neden olmaktadır.

Eskişehir'in yaratıcı mesleklerde çalışanları kendisine çeken bir kent olması: Yaratıcı mesleklerde çalışanları kendisine çeken kentlere, yaratıcı şehirler denmektedir. Gelecek ekonomilerin gücü, bu şehirlerin gelişmesine bağlıdır. Bu açıdan Türkiye şehirlerinin yaratıcılık seviyeleri ve gelişmişlik düzeyleri arasındaki ilişki irdelendiğinde Eskişehir'in, Ankara ve Kocaeli'nden sonra ülkede 3. sırada geldiği görülmektedir (Esen & Atay, 2020, s. 29). Bunda Eskişehir'in; endüstriyel tasarım ve inovasyon açısından olduğu kadar *animasyon endüstrisi alanında da ülkenin önde gelen illerinden birisi* (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı, 2018, s. 30) olması etkilidir. Ayrıca *bir üniversite ve kültür kenti olarak ön plana çıkması nedeniyle Eskişehir'de; tiyatro, opera ve müzik etkinlikleri de önemli ölçüde düzenlenmektedir* (Üsküdar vd., 2014, s. 72). Yaratıcı meslekler olarak da adlandırılan tüm bu faaliyet alanlarında genel olarak en az fakülte veya yüksekokul mezunu olanlar istihdam edilmekte ve bu da ülkedeki eğitim düzeyi yüksek nüfusun bir kısmının çalışmak için Eskişehir kenti tercih etmesine neden olmaktadır.

İnceleme alanındaki fiziki coğrafya şartlarının uygunluğu: *Örgün eğitim hizmetlerinin şekillenmesinde, coğrafi faktörlerin rolü büyüktür. Nitekim ağır kış koşullarının hüküm sürdüğü, rölyef yapısının engebeli ve buna bağlı olarak da kır yerleşmelerinin dağınık ve ulaşımın da güç olduğu yerlerde bu durum çok daha belirgindir* (Akpınar, 2003, s. 169). Oysaki *inceleme alanında engebeli arazilerin kapladığı alan, il yüzölçümünün ancak %22'si kadardır* (Taşcan, 1988, s. 1). *Thorntwaite metoduna göre "Yarı Kurak, Düşük Sıcaklıkta, Su Fazlası Yok veya Pek Az, Deniz Tesirine Yakın" bir iklim tipinin hüküm sürdüğü ilde genel olarak toplu yerleşme şekli hâkimdir* (Şahbaz, 2016, s. 40-228). Buradan, inceleme alanındaki fiziki coğrafya şartlarının Eskişehir'de sürdürülen örgün eğitim faaliyetleri üzerinde genel olarak olumsuz bir tesirinin bulunmadığı ve bunun da ilin eğitim seviyesine olumlu bir şekilde yansıdığı çıkarımında bulunmak mümkündür.

İldeki şehirleşme oranının yüksek olması: Bilindiği üzere şehir nüfusunun eğitime erişimiyle kırsal nüfusun eğitime erişimi arasında önemli farklar vardır. Eskişehir ilindeyse şehirleşme oranı oldukça yüksektir. Nitekim TÜİK'in ADNKS verilerine göre 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla 888 828 kişilik il nüfusunun %88,49'u (786 533 kişi), Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde yaşamaktadır. Bu iki ilçenin 2008 yılında bölününceye kadar, içinde Eskişehir kentinin de bulunduğu ilin merkez ilçesi olduğu göz önünde bulundurulursa, buradan inceleme alanındaki şehirleşme oranı hakkında bir fikir edinilebilir. Bu da ilin eğitim seviyesinin yükselmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Eskişehir ilinin sosyo-ekonomik açıdan gelişmişlik seviyesinin yüksek olması: Demografi, istihdam, eğitim, sağlık, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali, erişilebilirlik ve yaşam kalitesi gibi 8 ana başlık dikkate alınarak 2017 yılında hazırlanan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre *Eskişehir ili; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Antalya ve Bursa'dan sonra ülkede 7. sırada yer almıştır* (Acar vd., 2019, s. 67-68). Bu da ülke içindeki eğitimli nüfusun bir kısmının yaşamak için inceleme alanını tercih etmesine neden olmaktadır.

Net okullaşma oranları açısından ilin, ülkede iyi bir yere sahip olması: *En önemli eğitim göstergelerinden birisi olarak kabul edilen okullaşma oranı, ilgili eğitim düzeyine (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise) kayıtlı tüm öğrencilerin, ait olduğu eğitim düzeyindeki nüfusa bölünmesiyle elde edilir* (Günay & Günay, 2016, s. 14). Bu göstergelerden birisi olan net okullaşma oranları açısından ilin durumunu ortaya koyabilmek için, 2019–2020 Eğitim Öğretim Yılı'na ilişkin hazırlanan Millî Eğitim İstatistikleri'nden istifade edilerek çeşitli eğitim basamaklarına göre Eskişehir'in net okullaşma oranları saptanmıştır. Buna göre *il; okul öncesinde (5 yaş) 19, ilkokullarda 8, ortaokullarda 27 ve liselerdeyse ülkede 9. sırada yer almıştır* (TC Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020, 4-7). Dolayısıyla net okullaşma oranları açısından da ilin, ülkede iyi bir konumda olduğunu söylemek mümkündür.

İlde 3 tane üniversite bulunması: Yükseköğrenim gören nüfusun fazla olmasında ilde; Anadolu, Osmangazi ve Eskişehir Teknik olmak üzere; 3 tane devlet üniversitesinin bulunmasının büyük bir etkisi vardır. Zira bu eğitim kurumlarına erişimin kolay olması, inceleme alanında yükseköğretime katılım oranlarını olumlu bir şekilde etkilemektedir.

Eskişehir'in sağlık açısından bölgesinin önemli kentlerinden birisi olması: Alanında uzmanlaşmış sağlık kurumları ve personelinin varlığı nedeniyle Eskişehir kenti; sadece il dâhilindeki nüfusa değil, haricindekilere de hizmet vermektedir. Nitekim başta Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi olmak üzere kentteki hastanelerden, şehrin etki alanında kalan Bilecik, Afyonkarahisar ve Kütahya gibi illerden sevk edilen veya gelen hastalar da istifade etmektedir. Bu da gerek sağlık eğitimi almış personelin ve gerekse bu hizmete daha yakın olmak isteyen nüfusun inceleme alanına göç etmesine neden olabilmektedir.

Sosyal, kültürel ve sanatsal açıdan Eskişehir'in zengin bir kent olması: Bilhassa ilin merkezi konumunda olan Eskişehir kenti, pek çok Anadolu şehrine nazaran, oldukça fazla sosyal, kültürel ve sanatsal yapı ve merkeze sahiptir. Bu da inceleme alanı dışındaki nispeten eğitilmiş nüfusun bir kısmının, yaşamak ya da çalışmak amacıyla Eskişehir ilini tercih etmesine neden olmaktadır.

Fakat tüm bu iyi hususlara rağmen yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlardan bir diğeri de eğitim açısından ildeki kadınların, erkeklere nazaran daha dezavantajlı bir konumda olduğudur. Bu da Türkiye'de egemen olan ataerkil toplumsal yapının izlerinin, bir örneklem şeklinde, inceleme alanında da görüldüğünü kanıtlamaktadır. Zira ildeki 15 yaş ve üzerindeki nüfusun mezun olduğu eğitim basamağına göre dağılışı yaş grupları ve cinsiyet açısından incelendiğinde, genel olarak ailelerin mevcut yaşlara göre kız çocuklarını en asgari düzeyde okutma eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim ilkokulun zorunlu tutulduğu 1924–1997 dönemde 5 yıllık, ortaokulun zorunlu tutulduğu 1997–2012 döneminde 8 yıllık ve lisenin zorunlu tutulduğu 2012 senesinden sonrası 12 yıllık eğitim gören kadın sayısında bir yığılma olması da bunu doğrulamaktadır. Buradan gerek ilde ve gerekse ülkede kadınların eğitim seviyesinin yükseltilebilmesinin ancak devlet eliyle (yani zorunlu eğitimin derecesinin yükseltilmesiyle) mümkün olduğu / olacağı sonucunu çıkarmak da mümkündür. Bu açıdan zorunlu eğitimin, 12 yıla çıkarılmasının kadınların lehine bir karar olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç da; okuma yazma bilmeyenlerin %72,41'inin, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin %61,12'sinin ve ilkokuldan mezun olanların da %42,06'sının 65 ve üstü yaşta kişilerden oluşmasıdır. Bu da zaman içinde sözü

edilen eğitim düzeyine sahip olanların oranında azalma, zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarıldığı dikkate alınırsa, liseden mezun olanların oranındaysa bir artma olacağı anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak çalışmanın buraya kadar olan kısmında da değinildiği üzere genel olarak Eskişehir ili, hem okuryazarlık ve hem de bitirilen eğitim düzeyi açısından ülkede oldukça iyi bir yere sahiptir. Ancak bu, gerek söz konusu ilde ve gerekse de ülkede, eğitim açısından bir takım sorunlar bulunmadığı anlamına da gelmemektedir. Nitekim bu sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri şunlardır:

Bu çalışmada ele alınan konular (okuryazarlık ve bitirilen eğitim düzeyi), nüfusun eğitim durumunu ortaya koymak açısından oldukça önemli göstergelerdir. Fakat sadece bunlara bakılarak da nüfusun eğitim durumunu değerlendirmek, tamamiyle doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü *eğitimin önemli olan bir diğer boyutu da onun nitelikli olmasıdır* (Cesur, 2020, s. 3). Bundan başka Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesi'nde de belirtildiği üzere eğitimin bir amacı da *"Bütün vatandaşların ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle onları hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna da katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır"* (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973, s. 5102).

Oysaki *son yıllarda işsizlik, Türkiye'nin en önemli problemlerinden birisi haline gelmiştir. Neredeyse her yaş grubundan insanın arasında yaygınlaşmış ve adeta sıradanlaşmıştır. Dahası eğitim seviyesi yükseldikçe, işsiz sayısı da artmaktadır. Bu da ülkedeki eğitim ile işgücü arasında bir çarpıklık olduğunu göstermektedir* (Apaydın, 2018, s. 193-196). Aynı durum, inceleme alanı için de geçerlidir. Nitekim ülke çapında olduğu gibi *işsizlik, Eskişehir'in de önemli sorunlarından biridir ve ildeki eğitim seviyesi yüksek nüfus içinde işsizlerin oranı giderek artmaktadır* (Atay, 2021, s. 140-141). Bu da mevcut eğitim sistemi ile piyasaların gereksinim duyduğu insan kaynağı arasında bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir.

Böyle bir durumun ortaya çıkmasında, ortaokuldan mezun olan öğrencilerin büyük bir kısmının tercihlerini eski genel (düz) liselerin yerini alan Anadolu liselerinden yana kullanmaları ve sonrasında da Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na girerek bir üniversiteye yerleşmek istemeleridir. Ancak üniversiteden mezun olduktan sonrası onların büyük bir kısmı, almış oldukları eğitime göre bir iş bulamamaktadır. *Bu süreçte ailenin sağladığı güvenli ortam, eğitilmişlerin işsizlik baskısını üzerlerinde daha az hissetmelerine ve güvencesiz işlerde çalışmak yerine, şartları daha iyi olan işler için uzunca bir bekleme sürecine girmelerine neden olabilmektedir* (Bora, 2011, s. 184-187). Bu süreç sonunda iyi bir işe giremeyeceğine kani olanlar, düşük ücretler karşılığında ve vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da onların almış olduğu eğitimin, ailelerin bu eğitim için ayırdığı bütçenin ve de onca senenin boşa gitmesine sebep olmaktadır.

Öte yandan ülkenin sanayi sektörü ise *özellikle mesleki ve teknik eğitimi olan, nitelikli ve donanımlı eleman sıkıntısı çekmektedir. Dolayısıyla bir tarafta sanayiciler ciddi anlamda nitelikli işgücü ve ara eleman eksikliği yaşarken öte taraftaysa oldukça fazla sayıda üniversiteden mezun olmuş genç, işsizlik sıkıntısıyla boğuşmaktadır* (Gür, 2011, s. 1-2)

Bu durumu ortadan kaldırmak için ülkede, mesleki ve teknik eğitime önem verilmeli ve mesleki eğitim cazip bir hale

getirilmelidir. Etkili bir mesleki eğitimse ancak tam donanımlı okullarda yapılabileceğinden, mesleki ve teknik liselerin altyapı ve araç gereç gereksinimleri giderilmelidir. Unutulmamalıdır ki, Türkiye'nin iyi yetişmiş mühendisler olduğu kadar, iyi yetişmiş kaliteli ara elamanlara da ihtiyacı vardır. Bu nedenle eğitim, üretime yönelik olarak planlanmalı ve bunu gerçekleştirmek için de her yıl ülke çapında piyasaların gereksinim duyacağı miktarda öğrenci meslek liselerine yönlendirilmelidir. Ayrıca ailelerin mesleki ve teknik eğitimle ilgili önyargılarının kırılmasına yönelik çalışmalar da yapılmalıdır (Somuncu, 2020, s. 187-188).

Bu açıdan inceleme alanındaki sanayi sektörünün nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak maksadıyla Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi (EOSB)'nde 2019–2020 eğitim öğretim yılında faaliyete geçen Özel EOSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kurulmasını olumlu bir gelişme olarak nitelendirmek mümkündür. Nitekim bu okulla bir yandan ildeki sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik nitelikli mesleki ve teknik eğitim almış eleman ihtiyacı büyük ölçüde karşılanırken öte yandan bu okulu bitiren gençler de işsizlik sorunu yaşamayacaktır (Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi, t.y.). Bu meslek lisesinin benzerlerinin Türkiye'nin diğer illerindeki OSB'lerde de devlet ve sanayi sektörünün işbirliğiyle yaygınlaştırılması, muhtemelen gelecekte ülkedeki işsizlerin sayısının azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Acar, S., Bilen Kazancı, L., Meydan, M. C., & Işık, M. (2019). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017*. Ankara: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.
- Akpınar, E. (2003). Kelkit İlçesinde Coğrafi Faktörlerin Örgün Eğitim Üzerindeki Etkileri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 8(10), 169–188.
- Akyüz, Y. (2014). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 - M.S. 2014*. Ankara: Pegem Akademi.
- Anadolu Üniversitesi. (2021). *Açıköğretim Sistemi*. Retrieved from <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/aos-hakkında>
- Apaydın, F. (2018). Türkiye'de İşsizliğin Karakteristiklerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 159–200.
- Atay, S. (2021). *Türkiye'de İstihdam Politikaları Kapsamında Meslek Edindirme Kursları: Eskişehir Örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü. (1929). *Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III*, 28. Ankara: Başvekâlet Müdevvenat Matbaası.
- Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü. (1944). *Genel Nüfus Sayımı, 20 İlkteşrin 1940: Vilâyetler, Kazalar, Nahiyeler, Köyler İtibarile Nüfus ve Yüzey Ölçü*. Ankara: TC Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü.
- Bora, A. (2011). Aile. En Güçlü İşsizlik Sigortası. In T. Bora, A. Bora, N. Erdoğan & İ. Üstün (Eds.), *Boşuna mı Okuduk? Türkiye'de Beyaz Yakalı İşsizliği* (ss. 181–201). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Burçaç, M. (2004). *Çifteler Köy Enstitüsü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa: Uludağ Üniversitesi.

- Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı. (2018). *Animasyon Sektörü Raporu Animasyon Sektörü Raporu*. Eskişehir: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) Eskişehir Yatırım Destek Ofisi.
- Cesur, A. (2020). *Nitelikli Eğitim ile Öğretmen Cinsiyeti Arasındaki İlişkiyi Sosyolojik Olarak Sorunsallaştırmak: Çankırı İli Örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- Darkot, B. (1967). Şehir Ayrımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriterleri. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 3–8.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. (2001). *2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, İl: Eskişehir*. Ankara: TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. (2003). *2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Türkiye*. Ankara: TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Directorate General for Education and Culture. (2006). *The economy of culture in Europe*. Retrieved from https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf
- Erdoğan Coşkun, A. (t.y.). *Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul Üniversitesi AUZEF. Retrieved from http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyoloji_lisans_aolegitim_sosyolojisi.pdf
- Esen, Ü. B., & Atay, Ö. (2020). Türkiye'nin Yaratıcı Şehirleri. *Bilgi*, 92(92), 29–54. [CrossRef]
- Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi. (t.y.). *Eskişehir OSB Meslek Lisesine Yoğun İlgisi*. Retrieved from https://www.eosb.org.tr/haber/eskisehir_osb_meslek_lisesine_yogun_ilgi_838.html
- Evirgen, Ö. F., Özkan, J., Veliöğlu, M., Yüksel, G. L., Kurtcu, H., Koçak, M., & Aksoy, R. (2020). *Şehrimiz Eskişehir*. MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2021). *İkamet İzinleri, Geçici Koruma*. Retrieved from <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>
- Gökçe, N., & Yıldız, A. (2018). Türkiye'de Okuma-Yazma Bilmeyen Kadınlar ve Okuma-Yazma Kurslarına Katılmama Nedenleri: "Ne Edeyim Okumayı, Hayatım Mı Değişecek?" *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2151–2161. [CrossRef]
- Günay, D., & Günay, A. (2016). Dünyada ve Türkiye'de Yükseköğretim Okullaşma Oranları ve Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 13–30.
- Güneş, F. (2013). Okuma Yazma Öğrenme Yaşı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 280–298.
- Gür, A. (2011). *Rekabet Gücünün Artırılmasında Nitelikli İşgücü İhtiyacı ve Mesleki Eğitim* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Güreşçi, E. (2011). Türkiye'de Köyden Kente Göç ve Düşündürdükleri. *Sosyoekonomi*, 15(15), 125–135. [CrossRef]
- Gürsel, Ö., Tekergül, E., Turan, K., Toraman, B., Karagöz, Ö. & Gildaş, M. (2009). Cumhuriyetin İlk Yıllarında bir Eğitim Modeli: Köy Enstitüleri. 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu (ss. 121–127). Antalya.
- Howkins, J. (2001). *The creative economy: How people make Money from Ideas*. London: Penguin Business.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). *TC Resmî Gazete* (28.261).
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun. (1997). *TC Resmî Gazete* (4.306).
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 172–194.
- Kılıç, A. F., Yurdabakan, A., Kılıç, A., Özöğlü, M., Gülabacı, M., Selçuk Süzme, P., Yıldız, R., Güzel, S., & Canbolat, Y. (2015). Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim (E. Türk, Ed.), Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Retrieved from http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_TES_ve_ORTAYYRETYM_son10_2.pdf
- Kıvılcım Çorakbaş, F., & Sümertaş, F. M. (2012). Köy Enstitüleri Projesi'nin İlk Tohumu: Çifteler Köy Enstitüsü. *Eski-Yeni*, 4(46), 12–18.
- Köy Enstitüleri Kanunu. (1940). *Resmî Gazete* (Sayı: 4491). Retrieved from <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4491.pdf>

- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (2016). *Resmî Gazete* (29.690). Retrieved from <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160420-16.htm>
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). *TC Resmî Gazete* (1.739).
- Oktaç, E. Y. (2014). Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından günümüze uygulanan nüfus politikaları. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 31–53. [CrossRef]
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (t.y.). *Yükseköğretim ile İlgili Genel Bilgiler, Tanımlar*. Retrieved from <https://www.osym.gov.tr/TR,1371/tanimlar.html>
- Peran, T., & Bilir, Y. (2007). Kalkınmada İtici bir Güç: Eğitim. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 132–141.
- Şahbaz, H. (2016). *Odunpazarı ve Tepebaşı İlçelerinin (Eskişehir) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Uşak: Uşak Üniversitesi.
- Şahbaz, H. (2020). Ülke İçi Göçlerde Eskişehir İlinin Yeri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(44), 107–124. [CrossRef]
- Sharp, C. (2002). *School starting age: European policy and recent research*. Paper presented at the LGA Seminar. Retrieved from <https://www.nfer.ac.uk/media/1318/44414.pdf>
- Somuncu, A. (2020). Türkiye'de Mesleki Eğitim ve İstihdam-hayaller Beyaz Olsa da, Gerçekler Mavi Yaka. *Türkiye sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 177–194.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. *Cumhuriyetin İlk Dönemi Eğitim Kurumları (1921–1926) Telif ve Tercüme Heyeti*. Retrieved from https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164441_heyeti_ilmiye.pdf
- Taşcan, Y. (1988). *Eskişehir İlinin Turizm Coğrafyasının il Turizm Potansiyeline Etkileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi. *1924 Anayasası*. Retrieved from <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1924-anayasasi/>
- Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2020). *Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019/20*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- The World Bank. (2021). *Literacy rate, adult total (% of people ages 15 and above)*. Retrieved from https://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.L.IR.ZS?most_recent_value_desc=true
- Türkiye İstatistik Kurumu. (t.y.). *Veri: Kapsam, Dönem ve Zamanlama*. Retrieved from https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrelstatistikMeta.do?istab_id=201
- Türkiye İstatistik Kurumu. *ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) Sonuçları*. Retrieved from <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu. *Ulusal Eğitim İstatistikleri Veritabanı*. Retrieved from <http://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>
- Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun. (1928). *TC Resmî Gazete* (1.030).
- Türkiye Bilişim Derneği. (2012). Animasyon Zor bir Alan, Eğitim Alınıp Teknolojik Gelişmeler İzlenmeli. *Bilişim Dergisi*, 40(147), 92–99.
- Üsküdar, Ş., Çakır, M., & Temizkan, S. P. (2014). Yerli Turistlerin Eskişehir'in Kültür Turizmine İlişkin Algıları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(2), 67–76.
- Yakar, M. (2012). İç ve Dış Göçlerin Kırsalda Nüfusun Yaş Yapısına Etkisi: Emirdağ İlçesi Örneği. *Co*, 10(2), 129–149. [CrossRef]
- Yıldız, A. (2006). *Türkiye'de Yetişkin Okuryazarlığı: Yetişkin Okur-yazarlığına Eleştirel bir Yaklaşım* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Yıldız, Ö., Boz-Ulutaş, E., Tepe Şençayır, N., Karasungur, S., & Dalgıç, Y. (2020). *Eskişehir İnovasyon Ekosistem Analizi*. Bursa: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı.
- Yükseköğretim Kurumu. (t.y.). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. Retrieved from <https://istatistik.yok.gov.tr/>